

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Kusoma Kiswahili

Kitabu cha Mwanafunzi, Darasa la I

PHOTO: Alex Kanveru

Primary Math and Reading (PRIMR) Initiative

Yaliyomo

Shukurani	ii
Wiki ya 1	1
Wiki ya 2	6
Wiki ya 3	11
Wiki ya 4	16
Wiki ya 5	21
Wiki ya 6	26
Wiki ya 7	31
Wiki ya 8	36
Wiki ya 9	41
Wiki ya 10	46
Wiki ya 11	51
Wiki ya 12	56
Wiki ya 13	61
Wiki ya 14	66
Wiki ya 15	71
Wiki ya 16	76
Wiki ya 17	81
Wiki ya 18	86
Wiki ya 19	91
Wiki ya 20	96
Wiki ya 21	101
Wiki ya 22	106
Wiki ya 23	111
Wiki ya 24	116
Wiki ya 25	121
Wiki ya 26	126
Wiki ya 27	131
Wiki ya 28	136
Wiki ya 29	141
Wiki ya 30	146

Shukurani

Kitabu hiki kimefanikishwa kutokana na ufadhili wa DFID/Kenya na USAID/Kenya. Katibu Mkuu wa Wizara ya Elimu Sayansi na Teknolojia Dr. Kipsang' Belio alihusika sana katika kuelekeza juhudzi za kitaaluma za Wizara, Baraza la Mitihani nchini Kenya (KNEC), Taasisi ya Wasimamizi wa Elimu ya Kenya (KEMI), Taasisi ya Elimu Maalumu ya Kenya (KISE), na Tume ya Kuwaajiri Walimu (TSC). Kwa pamoja, DFID/Kenya na USAID/Kenya wanawasilisha kitabu hiki kwa Wizara ya Elimu Sayansi na Teknolojia kwa minajili ya utafiti katika shule zilizo chini ya mradi wa kuboresha ujuzi wa hisabati na usomaji nchini (PRIMR). **Kitabu hiki ni cha utafiti na matumizi yake nje ya shule zilizo kwenye mradi wa PRIMR hayaruhusiwi bali kwa idhini ya Wizara ya Elimu Sayansi na Teknolojia.**

Shukurani maalumu zaendea kikundi cha wataalamu kilichoandika kitabu hiki kutokana na mwongozo wa mawanda na mfuatano. Hongera na shukurani hizi ni kwa wataalamu wa RTI PRIMR: Dr. Benjamin Piper, Jody Roy, Evelyn Jepkemei, Titus Kazungu, Rabasa Onyango, Agatha Kimani na Jessica Mejia kwa kazi yao ya kuandika kitabu cha wanafunzi na mwongozo wa walimu. Shukurani maalumu pia ni kwa kikundi cha Uanzilishi na Utekelezi wa Mradi (PDIT) kinachojumuisha washiriki wa Wizara ya Elimu na Wadau wengine. Kikundi hiki kilijumuisha: Bw. Odongo Malenya wa Wizara ya Elimu Sayansi na Teknolojia (Nairobi), Flora Malasi Mkufunzi Mkuu katika Taasisi ya Elimu Maalumu ya Kenya (KISE), Hannah Mkonji Mshauri wa Walimu (Nairobi), Sylvia Kariuki wa Shule ya Msingi ya Crater (Nakuru) na Savida Maina wa Shule ya Msingi ya Tom Mboya (Nairobi). Kikundi hiki pia kiliongoza ruwaza ya mpango na uanzilishi wa mpangilio wa mawanda na mfuatano. Kikundi hiki pia kilihusika katika kuandika kitabu hiki na kinasimamia majaribio yake darasani. Tunatambua pia mchango wa Washauri wa Walimu (TAC Tutors), makocha na walimu katika shule zote zinazotekeleza mradi wa PRIMR. Mchango wao katika kuboresha kitabu hiki unatambulika sana. Pia wanafunzi na washiriki wa jamii katika kaunti ya Nairobi, Kiambu, Nakuru na Kisumu walihusika kwa kiwango kikubwa. Ubora wa kazi hii unatokana na juhudzi zao za dhati.

Shukurani pia kwa Nahashon Mwangi, Paramjit Lall, Julius Maina, James Ngotho na Jeremiah Mbuthia kwa uchoraji wa picha. Hatimaye ni bidii, uwezo na talanta ya wanafunzi wa nchi ya Kenya ambao watupa motisha kuendeleza na kufanikisha mradi huu.

Januari 2014

Tamka sauti.

m

Soma neno.

anaona

paka

mama

Koki na Mugambi

Koki na Mugambi huenda

kila asubuhi na mapema. Njiani wao huona vitu mbalimbali.

Koki anaona

. Mugambi anaona

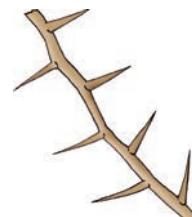

. Koki

anaona

. Mugambi anaona

. Koki

anaona

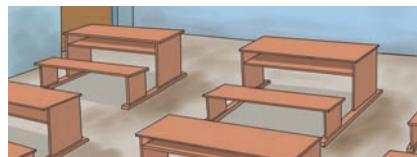

Mugambi anaona

. Koki na

Mugambi wanaona

.

Tamka sauti.

M

m

Soma neno.

anaona

paka

mama

Koki na Mugambi

Baada ya masomo, Koki na Mugambi hurudi .

Wakiwa nyumbani, Mugambi anaona

na na na na na . Koki anaona

na na na na na . Mugambi anaona

na

na na na na na . Wote wanaona

Tamka sauti.

a

m

Tamka sauti ya herufi na silabi.

m a

a

ma

a

Soma silabi na maneno.

ma ma

a ma

mama

ama

Tamka sauti.

A

a

Tamka sauti ya herufi na silabi.

m a

a

m aa

ma

a

maa

Soma silabi na maneno.

ma ma

a ma

mama

ama

Mama na Paka

Mama anaona **paka**.
Paka anaona **mama**.

Tamka sauti.

m M

a A

Tamka sauti ya herufi na silabi.

m a

a

ma

a

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano **ama**.

ma a ma a

Katumbo

Tamka sauti.

■ u a m

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● u m u a m a
u mu a ma

Soma silabi na maneno.

■ ma ma ma u a u a u ma
mama maua ua uma

Tamka sauti.

▲ U u

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● u u m uu a a m aa
uu muu aa maa

Soma neno zima.

★ anaona paka na

Paka na Ua

Mama anaona **uma** na **maua**.

Paka anaona ua.

Paka **uma** ua.

Tamka sauti.

■ k m a u

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	k a	k u	k aa	k uu
	ka	ku	caa	kuu

Soma silabi na maneno.

■	ku ku	u ku ta	ka ka	a mu a
	kuku	ukuta	kaka	amua

Tamka sauti.

▲ K k

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	k a	k u	m a	m u
	ka	ku	ma	mu

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	a ka amua	a ka mu uma
	akaamua	akamuuma
	ku kaa	
	kukaa	

Paka na Kaka

Paka **akaamua** kukaa.

Mama akaamua kukaa.

Kaka akaamua kukaa.

Paka akamuumma kaka.

Paka **akamuumma** mama.

Tamka sauti.

■ u U k K

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano **makaa**.

ma	ka	u	ka
kaa	mu	k	a

Sarufi. Soma sentensi hizi.

- Paka **na** uma. Mama **na** kaa.
- Uma **na** makaa. Kaka **na** mama.

Mama na Paka

Mama anaona paka na uma.

Kaka anaona uma na makaa.

Paka anaona mama na **kaa**.

Kaka akaamua kukaa na paka.

Tamka sauti.

■	t	k	u
----------	----------	----------	----------

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	t a	t aa	t u	t uu
	ta	taa	tu	tuu

Soma silabi na maneno.

■	ta ka ta ka	a ta ka
	takataka	ataka
	a ka ta ka	a mu
	akataka	amu

Tamka sauti.

▲	T	t
----------	----------	----------

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	t uu	k uu	m uu	k u
	tuu	kuu	muu	ku

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	ku mu ua	a ka takaa
	kumuua	akataka
	ku mu uma	a ka kataaa
	kumuuma	akakataaa

Kaka na Amu

Kaka anaona **takataka**.

Mama anaona takataka na **makaa**.

Amu anaona takataka, makaa na kaa.

Kaa akataka kumuuma amu.

Amu akakataa kumuua kaa.

Tamka sauti.

■ l t k

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● t i m i k i i	ti mi ki i
-----------------	------------

Soma silabi na maneno.

■ ti ki ti ki ma m kuu ma kaa	tikitiki kima mkuu makaa
-------------------------------	--------------------------

Tamka sauti.

▲ l i

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● t ii m ii k ii i i	tii mii kii ii
----------------------	----------------

Soma sehemu za neno na neno lote.

★ a ka kaa akakaa	a ka takaa akataka
a ka ka taa	ku kaa
akakataa	kukaa

Mama na Kima Mkuu

Mama anaona **Kima mkuu**.

Kima mkuu anaona mama.

Mama anaona **tikiti** na asali tamu.

Kima mkuu akataka kukaa na mama na amu.

Amu akakataa kukaa na kima mkuu na mama.

Mama akakataa kukaa na Amu.

Mama akakaa na kima mkuu.

Tamka sauti.

t T

i I

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano **tatu**.

ma	mi	mu	ta
tu	ki	ku	ka

Sarufi: Soma sentensi hizi.

- **Wakati uliopo** - **Wakati ujao**
Mama **anakaa**. - Mama **atakaa**.
- Mama **anataka**. - Mama **atataka**.
- Mama **anakataa**. - Mama **atakataa**.

Amu na Matatu

Amu ataka matatu **kuukuu** na taa.

Kaka ataka takataka na makaa.

Kama amu atataka takataka na makaa, kaka **atakataa katakata**.

Tamka sauti.

■ n i t

Soma sauti ya herufi na silabi.

● n a n u n i t u
na nu ni tu

Soma silabi na maneno.

■ m ti ni ki ti ni a na kaa a na o na
mtini kitini anakaa anaona

Tamka sauti.

▲ N n

Tamka sauti ya herufi na silabi.

○ n a k a m a t a
na ka ma ta

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	a na takaa anataka	a na ona anaona
	a na kataa anakataa	a na tamani anatamani

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆	Umoja	Wingi
	Mkate unanukia.	- Mikate inanukia.
	Mti unanukia.	- Miti inanukia.

Tai Mkuu

Tai mkuu anakaa mtini.

Paka anakaa na kuku kitini.

Tai mkuu anaona paka na kuku.

Tai mkuu anataka kukaa na kuku.

Paka anakataa.

Tai mkuu **anatamani** kukaa na paka.

Kuku anakataa.

Tai mkuu ana.....

Tamka sauti.

█	o	n	i
---	---	---	---

Soma sauti ya herufi na silabi.

●	n o	k o	m o	t o
	no	ko	mo	to

Soma silabi na maneno.

■	no no	mo to	mo to ni	m to to
	nono	moto	motoni	mtoto

Tamka sauti.

▲	o	o
---	---	---

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	n o	n oo	n i	n ii
	no	noo	ni	nii

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	a na taka	a na toa
	anataka	anatoa
	a na ota	a na kata
	anaota	anakata

Sarufi: Soma maneno haya.

◆	Umoja	Wingi
	taa	-
	kaa	mataa
	ini	makaa
	tikiti	maini
		matikiti

Kanini na Katana

Kanini ni mtoto.

Anakaa na kaka Katana.

Katana anakata kuni. Kanini anaota moto.

Motoni mna ini **nono**.

Katana anaona **konokono**.

Anatoa **mkuki** na kuua konokono.

Katana anataka kutia konokono motoni.

Kanini anakataa.

Tamka sauti.

n N

o O

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano **moto**.

m	na	mo	i	kaa	ni
a	to	ta	ka	u	no

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Wakati uliopo

Koki **analia**.

Kamau **ananunua**.

Koki **anatamani**.

Kamau **anamkatia**.

Wakati ujao

- Koki **atalia**.

- Kamau **atanunua**.

- Koki **atamatani**.

- Kamau **atamkatia**.

Kamau na Koki

Kamau ananunua **kaimati**,
asali na maini.

Koki anatamani asali.

Kamau anakataa.

Koki anataka **maini**.

Kamau anakataa.

Koki **analia**.

“Kamau nataka kaimati.”

Kamau anamkatia kaimati.

Kaimati ni tamu.

Tamka sauti.

w

o

n

Tamka sauti ya herufi na silabi.

w a

w i

w u

w o

wa

wi

wu

wo

Soma silabi na maneno.

wa tu

wa to to

wa na

wa ta no

water

watero

wana

watano

Tamka sauti.

W

w

Tamka sauti ya herufi na silabi.

w a

k o

n a

t o

wa

ko

na

to

Soma sehemu za neno na neno lote.

wa ka taka

wa ka wa toa

wakataka

wakawatoa

a ka wa ona

a ka wa ita

akawaona

akawaita

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Umoja

Wingi

Mama **akawaona** watu. - Mama **wakawaona** watu.

Mama **akawatoa** kuku. - Mama **wakawatoa** kuku.

Mama **akawaita** watoto. - Mama **wakawaita** watoto.

Watoto wa Kima

Kima ana watoto watano.

Kila mtoto wa kima ana **mikia** mitatu.

Watoto wakataka mtama **mtamu** wa mama.

Mama akawaona watoto wa kima mtamani.

Mama akawaita watu.

Watu wakawatoa watoto wa kima mtamani.

Unataka kuwaona watoto wa kima wa mikia mitatu?

Tamka sauti.

█	e	w	o
----------	---	---	---

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	n e	t e	w e	m we
	ne	te	we	mwe

Soma silabi na maneno.

█	te na	Nee ma	m ke ka ni	ma we
	tena	Neema	mkekani	mawe

Tamka sauti.

▲	E	e
----------	---	---

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	w e	k e	w i	w o
	we	ke	wi	wo

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	a ka muona	a ka muita
	akamuona	akamuita
	a ka m timua	a ki m kamata
	akamtimua	akimkamata

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja		Wingi
Mtoto anataka .	-	Watoto wanataka .
Mtoto anaona .	-	Watoto wanaona .
Mtoto anatamani .	-	Watoto wanatamani .
Mtoto anaokota .	-	Watoto wanaokota .

Neema na Mwewe

Amina akaketi mkekani **akiota** moto.

Akamuona mwewe akimkamata kuku.

Akamuita Neema.

“Neema, Neema?” Neema akaitika.

“Naam, Amina.” Amina akaita tena.

“Neema! Ona mwewe.” Neema akatoka na mawe **akamtimua** mwewe.

Mwewe **akatua** mtini.

Amina na Neema wakaketi mkekani wakiota moto na kukata mkate.

Tamka sauti.

e E

w W

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **watu.**

ka	tu	m	wa	te	we
i	a	to	ma	mi	ta

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Wewe unata ka.	- Mtoto anata ka.
Wewe una ona.	- Mtoto ana ona.
Wewe una ita.	- Mtoto ana ita.
Wewe una okota.	- Mtoto ana okota.

Tai na mtoto wa paka

Owino ana watoto

watatu: Wata,

Wakio na Waki.

Watoto wa Owino

wana mtoto wa

paka.

Tai mtini anamuona

mtoto wa paka.

Anatamani **kumkamata** mtoto wa paka.

Watoto wanaita Owino.

Owino anamuona tai na mtoto wa paka.

Owino **anaokota** tawi.

Tamka sauti.

■ l e w

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● l e l i l u l o
le li lu lo

Soma silabi na maneno.

■ Lo la ni li ma u Ne li ma la ki ni
Lolani limau Nelima lakini

Tamka sauti.

▲ L l

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● l a w e n e k e
la we ne ke

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	a ka m letea	a ka litema
	akamletea	akalitema
	a ki li tema	li li kuwa
	akilitema	liliwuwa

Sarufi: Soma maneno haya.

◆	Wakati uliopita	Wakati ujao
	Aliona	- ataona
	Alilala	- atalala
	Alilia	- atalia
	Alitamani	- atamatamani
	Aliwaletea	- atawaletea

Lolani na Nelima

Lolani alilala kitini.

Nelima akamletea **limau**.

Lolani akala.

Lo! Limau lilikuwa kali.

Lolani **akalitema** limau na kulia.

Nelima akaona Lolani akilitema limau.

Nelima akamletea Lolani **muwa**.

Lakini Lolani hakula muwa.

Nelima akamletea asali.

Lolani akala asali.

Asali ni tamu.

Tamka sauti.

■ h l e

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● h a h o h u h e
ha ho hu he

Soma silabi na maneno.

■ ha mu ka ha wa ho te li ni He le na
hamu kahawa hotelini Helena

Tamka sauti.

▲ H h

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● h i w i l i k i
hi wi li ki

Soma sehemu za neno na neno lote.

★ a li nunua	a ka m letea
alinunua	akamletea
a ka tokea	ha ku taka
akatokea	hakutaka

Sarufi: Soma maneno haya.

◆ Neno Kukanusha

Helena alinunua kaimati.	-	Helena hakununua kaimati.
Mama alitokea.	-	Mama hakutokea.
Nelima alimletea limau.	-	Nelima hakumletea limau.
Lolani alitaka asali.	-	Lolani hakutaka asali.

Hotelini

Helena alinunua kaimati, mkate na kahawa **hotelini**.

Alikuwa na **hamu** ya kahawa tamu.

Mama akatokea na kuketi kitini.

Helena akamletea kahawa tamu, **kaimati** na mkate.

Lakini mama alitaka kula wali kwa maini.

Hakutaka kahawa tamu, kaimati na mkate kama Helena.

Tamka sauti.

h H

l L

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **hoteli**.

te	ho	ta	la	li	na
te	we	ti	ma	ni	le

Sarufi: Soma maneno haya.

Umoja

akamletea -

akamuona -

akamuita -

akalia -

Wingi

wakawaletea

wakawaona

wakawaita

wakalia

Halake na Lina

Halake aliokota **lulu**.

Akaiweka katika **taulo**.

Lina akaiiona taulo kitini.

Akaitoa taulo na kuiweka uani.

Akaona lulu na kuiokota.

Halake alimuona Lina na ile lulu.

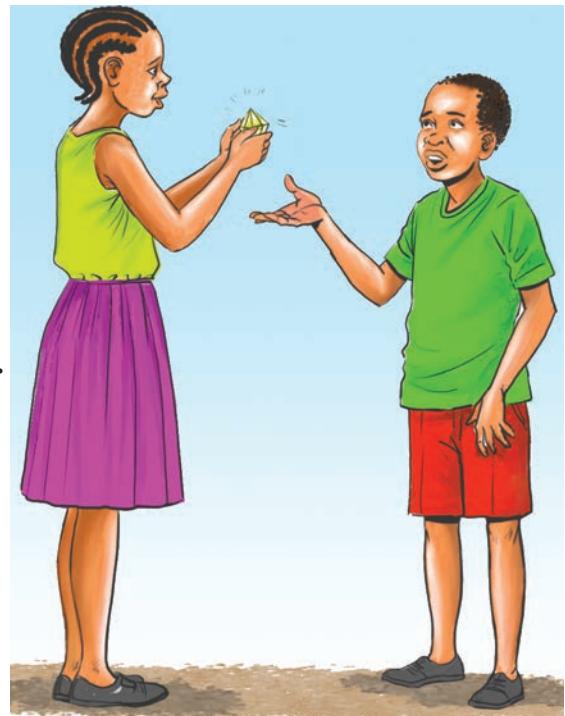
Ali akaitaka lulu.

Lina akakataa.

Halake akalia na kuita mama.

Lina akaiweka lulu kitini.

Halake **akaiokota** ile lulu.

Tamka sauti.

s

l

Tamka sauti ya herufi na silabi.

s a

s i

s o

s e

sa

si

so

se

Soma silabi na maneno.

Sa u mu

so ko

a su bu hi

Sa ra

Saumu

soko

asubuhi

Sara

Tamka sauti.

S

s

Tamka sauti ya herufi na silabi.

s u

h u

l u

w u

su

hu

lu

wu

Soma sehemu za neno na neno lote.

wa li kutana

walikutana

ni ta wa sema

nitawasema

wa li wa tesa

waliwatesa

a li sononeka

alisononeka

Sarufi: Soma maneno haya.

Umoja

aliwatesa

aliwasema

alikutana

alisononeka

Wingi

waliwatesa

waliwasema

walikutana

walisononeka

Sara na Saumu

Sara na Saumu wanakaa Masii karibu na soko la Sokomoko. Asubuhi walikutana na watoto sita wa **mtaani**. Watoto hawa **waliwatesa** na kuwatusi Sara na Saumu. Saumu **alisononeka** sana. Sara alikuwa na wasiwasi sana. Sara akasema, “Msinitese wala kunitusi. Nitawasema kwa baba na mama.” Wale watoto wakatoroka.

Tamka sauti.

b

s

h

Tamka sauti ya herufi na silabi.

b a

b e

b u

b o

ba

be

bu

bo

Soma silabi na maneno.

bi s ku ti	ba ku li	bi ri ka	m ke be
biskuti	bakuli	birika	mkebe

Tamka sauti.

B

b

Tamka sauti ya herufi na silabi.

b i

s i

k i

h i

bi

si

ki

hi

Soma sehemu za neno na neno lote.

★ wa li amka	waliamka
wa ka toa	wakatoa

wa ka tamani	wakatamani
wa ka tabasamu	wakatabasamu

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja

Wingi

Mtoto aliamka.

Watoto waliamka.

Mtoto alitoa.

Watoto walitoa.

Mtoto alitamani.

Watoto walitamani.

Mtoto alitabasamu.

Watoto walitabasamu.

Biskuti

Asubuhi baba, mama na watoto waliamka.

Watoto wakatamani kula biskuti.

Kulikuwa na bakuli, birika, bilauri na mkebe kabatini.

Mama akatoa birika akaona **bilauri**.

Watoto wakatoa bilauri wakaona buibui.

Baba, akamtoa **buibui**.

Watoto wakatoa mkebe, wakaona biskuti.

Watoto **wakatabasamu**.

Tamka sauti.

b B

s S

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **usiku**.

ma	ku	u	sa	ki	ba
si	li	na	bu	i	ha

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Umoja

Mtu **akamuona** kuku.

Mtu **akamkamata** kuku.

Mtoto **alimuona** buibui.

Wingi

- Watu **wakawaona** kuku.

- Watu **wakawakamata** kuku.

- Watoto **wakawaona** buibui.

Wasia wa babu

Babu aliwaita watoto wote na kusema, “Sikieni **wasia** huu.

Nawasihi msome.

Masomo ni muhimu sana.

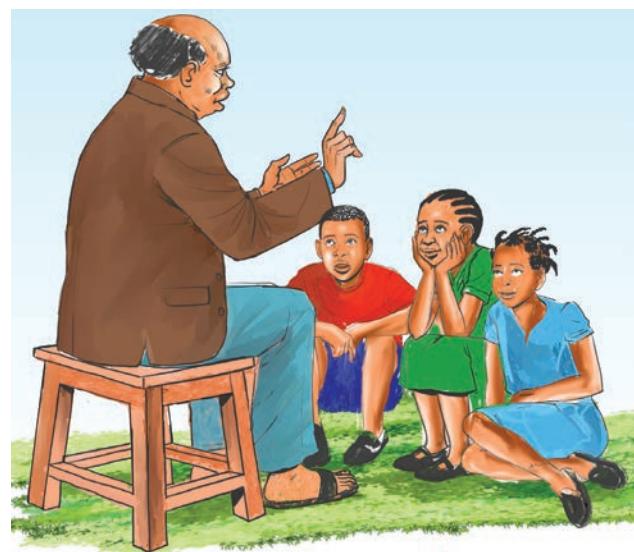
Masomo huleta hekima.

Hekima huleta mali.”

Watoto wakasema, “Naam Babu.

Sisi sote tutasoma.

Usiwe na wasiwasi.” Babu akasema tena, “Msisahau **kuwasiliana** na walimu wenu.”

Tamka sauti.

■ y b s

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● y a y e y i y u
ya ye yi yu

Soma silabi na maneno.

■ m a y a i Y e r u s a h e k a y a y a y a
mayai Yerusa hekaya yaya

Tamka sauti.

▲ Y y

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● y o b o l o h o
yo bo lo ho

Soma sehemu za neno na neno lote.

★ hu tu okea hutuokea	hu tu somea hutusomea
a na ye tii anayetii	a ta ku somea atakusomea

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Sentensi	Kukanusha
Yerusa hutuokea .	- Yerusa hatuokei .
Yaya hutusimamia .	- Yaya hatusimamii .
Babu hatusomea .	- Babu hatusomei .

Yerusa yaya wetu

Yaya wetu ni Yerusa.

Kila asubuhi Yerusa **hutuokea** keki na mayai.

Kabla ya kulala, ye ye hutusomea hekaya tamu tamu.

Ukiwa mtoto anayetii, Yerusa atakusomea **hekaya** wakati wa kulala. Hekaya huwa tamu.

Tamka sauti.

■	z	y	b
----------	----------	----------	----------

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	z a	z i	z u	z e
	za	zi	zu	ze

Soma silabi na maneno.

■	zi zi ni	za bi bu	zi wa ni	wa za zi
	zizini	zabibu	ziwani	wazazi

Tamka sauti.

▲	Z	z
----------	----------	----------

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	z o	s o	y o	b o
	zo	so	yo	bo

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	wa li elekea	wa li kula
	walielekea	walikula
	ku wa bebea	wa ka wa nunulia
	kuwabebea	wakawanunulia

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja		Wingi
Huu ni mnazi wetu.	-	Hii ni minazi yetu.
Huu ni mzabibu wetu.	-	Hii ni mizabibu yetu.
Huu ni mlimau wetu.	-	Hii ni milimau yetu.
Huu ni mmea wetu.	-	Hii ni mimea yetu.
Huu ni mkebe wetu.	-	Hii ni mikebe yetu.

Zani na Ziki

Wakati wa **likizo** Zani na Ziki walikuwa na **zamu** ya kutazama zizi lao na ziwa.

Kila asubuhi walielekea zizini.

Baadaye walielekea ziwani.

Huko waliona minazi na mizabibu.

Walikula **zabibu** na kuwabebea wazazi wao zabibu na nazi.

Wazazi wakawanunulia zawadi. Zani zawadi ya **zeze**, na Ziki zawadi ya miwani.

Tamka sauti.

z Z

y Y

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **wazazi**.

si	ka	za	wa	wa	na
zi	ha	i	ma	ti	ki

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Sentensi

Ayoo **hukaa** na babu.

Zani **hula** zabibu.

Ayoo **husali** kila siku.

Ziki **hutamani** zabibu.

Kukanusha

- Ayoo **hakai** na babu.

- Zani **hali** zabibu.

- Ayoo **hasali** kila siku.

- Ziki **hatamani** zabibu.

Ayoo

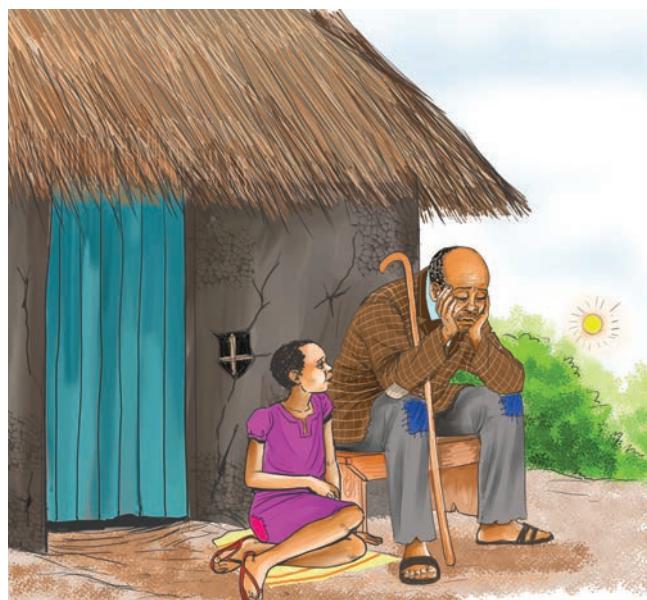
Ayoo ni mtoto.

Yeye hukaa na babu yake **wilayani** Kikuyu. Ayoo anatamani kula mayai, lakini babu yake hana kuku.

Kila siku Ayoo husali ili babu yake awe na **mali**.

Kwa sasa yeye hula sima kwa **mabuyu**.

Mabuyu yamo kibuyuni.

Tamka sauti.

█	g	z	y
----------	----------	----------	----------

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	g a	g aa	g e	g i
	ga	gaa	ge	gi

Soma silabi na maneno.

■	ki so go	mi zi go	ma go ti	gaa gaa
	kisogo	mizigo	magoti	gaagaa

Tamka sauti.

▲	G	g
----------	----------	----------

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	g u	g i	g o	g oo
	gu	gi	go	goo

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	wa ka wa samehe	wakawasamehe	wa ka watega
			wakawatega
	wa ka wa ona	wakawaona	wa ka gaagaa
			wakagaagaa

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆	Umoja	Wingi	
	Hili ni bega.	-	Haya ni mabega .
	Hili ni goti.	-	Haya ni magoti .
	Hili ni sikio.	-	Haya ni masikio .
	Hili ni gego.	-	Haya ni magego .

Wezi sokoni

Katika soko la Mogotio, kulitokea wezi watatu.

Walitaka kuiba **mizigo** sokoni.

Watu wakawaona.

Wezi wakataka kutoroka.

Watu wakawatega.

Mtego ukawakamata.

Wezi wakaumia sana.

Kuna wale waliumia kisogo, mabega, magoti, na miguu.

Wezi **wakagaagaa**.

Muuguzi akawatibu.

Watu wakawasamehe.

Kutoka siku hiyo wezi hawakuiba tena.

Tamka sauti.

d

g

z

Tamka sauti ya herufi na silabi.

d e

d i

d u

d o

de

di

du

do

Soma silabi na maneno.

de be

do li

A di di

da ki ka

debe

doli

Adidi

dakika

Tamka sauti.

D

d

Tamka sauti ya herufi na silabi.

d a

b a

d e

b e

da

ba

de

be

Soma sehemu za neno na neno lote.

wa ka elekea

ku ni nunulia

wakaelekea

kuninunulia

tu ta nunua

a ka kubali

tutanunua

akakubali

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Umoja

Hili ni debe.

-

Wingi

Haya ni madebe.

Hili ni godoro.

-

Haya ni magodoro.

Hili ni doli.

-

Haya ni madoli.

Hili ni dau.

-

Haya ni madau.

Adidi na Baba sokoni

Baba aliita, “Adidi! Amka! Leo ni siku ya soko.” Adidi aliamka baada ya dakika kumi.

Wakaelekea soko la Gede.

Baba akasema, “Adidi, leo tutanunua **dagaa**, **dania**, debe na godoro.”

Adidi akauliza, “Baba, unaweza kuninunulia soda, doli na **gololi**? ”

“Sawa Adidi, nitakununulia.” Baba akakubali.

Tamka sauti.

g G

d D

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **dakika**.

m	go	ge	be	de	ki
da	ma	ti	ka	te	mu

Sarufi: Soma maneno haya.

Neno

alikuwa

-

Kukanusha

hakuwa

alisema

-

hakusema

aliteta

-

hakuteta

alibeba

-

hakubeba

Kazi ya Kogo na Radoli

Kogo na Radoli walikaa Migori. Kazi yao ilikuwa kubeba mizigo mizito. Kila asubuhi walibeba magunia mazito ya maboga na mihogo. Kila usiku mabega na miguu yao iliuma sana. Walikula ugali kwa **uyoga**, na **kugawana hela** baada ya kazi.

Tamka sauti.

█	j	d	g
----------	----------	----------	----------

Tamka sauti.

●	j a ja	j aa jaa	j e je	j ee jee
----------	-------------------------	---------------------------	-------------------------	---------------------------

Soma silabi na maneno.

█	ji tu jitu	a li ja wa alijawा	ki ji ji ni kijijini	Ju ma ta no Jumatano
----------	-----------------------------	-------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------

Tamka sauti.

▲	J	j
----------	----------	----------

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	j u ju	g u gu	d u du	n u nu
----------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	wa na kijiji wanakijiji	wa ka mu amini wakamuamini
ha wa ku amini hawakuamini	a ka li patia akalipatia	

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Sentensi	Kukanusha
Nimeliona jitu.	- Sikuliona jitu.
Nimeamini watu.	- Sikuamini watu.
Nimetaka kula.	- Sikutaka kula.
Nimejawa na wasiwasi.	- Sikujawa na wasiwasi

Jilo na Jitu

Siku ya Jumatatu, Jilo aliona jitu kijijini.

Akasema, “Nimeliona jitu majanini.” Wanakijiji hawakuamini.

Siku ya Jumanne, Jumatano na **Alhamisi** akalionna jitu tena.

Siku ya **Ijumaa** jitu likasema, “Jilo, nataka kula.”

Jilo alijawa na wasiwasi.

Akalipatia jitu jiwe la moto.

Jitu likala jiwe na **kuzimia**.

Wanakijiji wote wakamuamini jilo.

Tamka sauti.

r

g

j

Tamka sauti ya herufi na silabi.

r e

r a

r i

r o

re

ra

ri

ro

Soma silabi na maneno.

ra i s

ga ri

ra di

Ja nu a ri

rais

gari

radi

Januari

Tamka sauti.

R

r

Tamka sauti ya herufi na silabi.

r u

j u

w u

g u

ru

ju

wu

gu

Soma sehemu za neno na neno lote.

li li simama

tu ka sikia

lilisimama

tukasikia

a ki malizia

wa ka torokea

akimalizia

wakatorokea

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Sentensi

Rais **alikuja** kijijni.

Kukanusha

- Rais **hakuja** kijijni.

Rais **alisimama** barabarani.

- Rais **hakusimama** barabarani.

Rais **aliwasih**i watu.

- Rais **hakuwasih**i watu.

Rais **alifurahi** sana.

- Rais **hakufurahi** sana.

Ziara ya Rais

Mwezi wa Januari, Rais wetu alikuja kijijini kukutana na raia.

Gari lake lilisimama barabarani.

Rais akasema, “Nawasihi mkae kwa **amani** na watu wote.”

Siku hiyo, wanakijiji walikuwa na raha sana.

Akimalizia **ziara** yake, mara tukasikia **radi**.

Watu wakatorokea madukani.

Barabara ilijaa maji.

Tamka sauti.

j J

r R

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: Ijumaa.

tu	no	ji	ki	i	do
maa	i	ju	n	ma	ta

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Wakati uliopita

Zakayo **alilala** kitini.

Zakayo **alisugua** jino.

Mama **alimuona** Zakayo.

Mama **alielekea** dukani.

Wakati ujaو

- Zakayo **atalala** kitini.

- Zakayo **atasugua** jino.

- Mama **atamuona** Zakayo.

- Mama **ataelekea** dukani.

Jino la Zakayo

Jumamosi asubuhi,
Zakayo alilala kitini.
Jino lake liliwu
linamuma.

Alilala huku **akilisuga**
jino kwa kidole.

Mara **alijikaza** kuelekea
jikoni.

Huko aliokota **jivu** na kuliweka jinoni.

Mama yake alimuona ameketi jikoni **akilia**.

Mama alielekea dukani. Akanunua dawa na kumletea.

Akala dawa nalo jino likatulia.

Tamka sauti.

■ m a u k

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **mama**.

kaa	ma	mu	ka	m
maa	ku	a	kuu	u

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Umoja

Akaamua kuamka.

Akamuumaa kaa.

Wingi

Wakaamua kuamka.

Wakawauma kaa.

Kaka na Kaa

Kuku **akaamua** kuamka.

Paka akaamua kuamka.

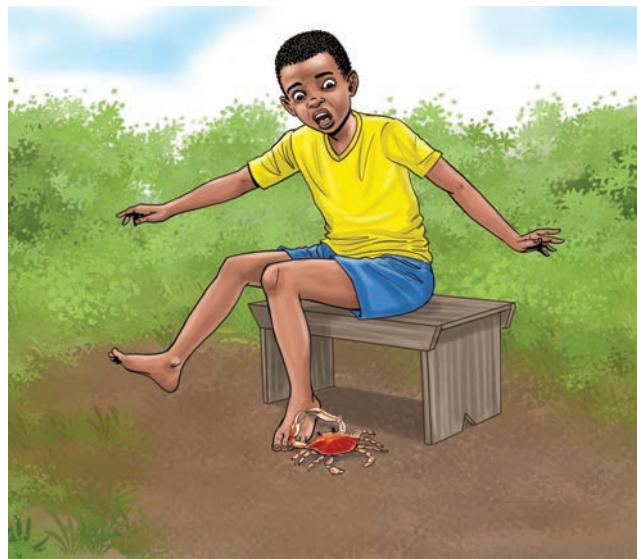
Mama akaamua kuamka.

Kaka akaamua kuamka.

Kaka akaamua kukaa na kaa.

Kaa **akamuumaa** kaka.

Paka akamuumaa kaa.

Tamka sauti.

tT

il

nN

oO

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **tamu**.

ni	m	na	ta	mi
mu	ti	i	nu	ma

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Wakati uliopo

- Tai anakaa.
- Kima anakataa.
- Tai anamtuma.
- Konokono anakataa.

Wakati ujao

- Tai atakaa.
- Kima atakataa.
- Tai atamtuma.
- Konokono atakataa.

Tai na Kima

Tai anakaa na kima
mtini.

Tai anataka kununua
asali na ini nono.

Tai akamtuma kima.

Kima akakataa.

Tai akaona **konokono**
mtini.

Akamuita na kumtuma.

Konokono akakataa.

Tai **akanuna**.

Tamka sauti.

wW

eE

lL

hH

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **miwili**.

ki	a	wi	li	wa
ka	mi	tu	ha	wi

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Wakati uliopita

- Katile aliwahukumu.
- Barasa alilia.
- Wakili alilalamika.
- Hawa alilewa.

Wakati ujao

- Katile atawahukumu.
- Barasa atalia.
- Wakili atalalamika.
- Hawa atalewa.

Wamiti na Hawa wahukumiwa

Katile ni **hakimu** katika **mahakama**.

Aliwahukumu Wamiti
na Hawa kwa kulewa na
kuwatukana watu.

Wote **walihukumiwa**
miaka **miwili**.

Wamiti akalia, “Miaka
miwili! Ee Mola,
Niokoe.”

Wakili wao **alilalamika**.

Lakini hakimu Katile alikuwa amenena na kutoa hukumu.

Tamka sauti.

■ sS bB yY zZ

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **saba**.

wa	mo	sti	sa	mi	zi
bi	to	ya	ba	ma	s

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● **Wakatu uliopo -na**

Ninasikia mayowe.

Ninatazama moto.

Ninauzima moto.

Ninælekea sebuleni.

Wakati ujao -ta

Nitasikia mayowe.

Nitatazama moto.

Nitauzima moto.

Nitælekea sebuleni.

Waya wawaka moto

Tulisikia **mayowe**

tukiwa sebuleni.

“Tokeni!” Baba
akasema.

Sote tukatoka.

Kutazama tukaona
moto ukiwaka sana.

Waya wa stima uliwaka moto.

Sote tukawa na wasiwasi sana.

Wazima moto wakatokea.

Wakauzima moto uliokuwa **umeenea**.

Miyo yetu ikatulia, tukaelekea sebuleni tena.

Tamka sauti.

g G

d D

j J

r R

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **Juni**.

ni	ma	ju	se	mba
go	a	sti	de	mbe

Sarufi: Soma maneno haya.

● **Wakati uliopo**

Wanasoma

Wanafurahia

Wanarudi

Wanasaidia

Wakati uliopita

- **Walisoma**

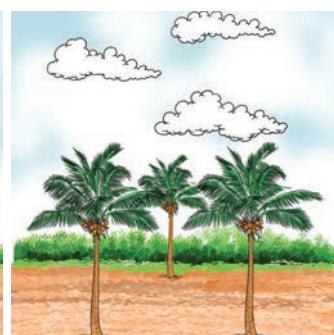
- **Walifurahia**

- **Walirudi**

- **Walisaidia**

Miezi

Januari na Februari kuna **joto** na juu kali. Watoto wanasoma kwa bidii sana. Aprili ni likizo. Baada ya **likizo** watoto husoma Mei, Juni hadi Julai. Agosti kuna likizo tena. Watoto hufurahia kusaidia wazazi. Wao hurudi kusoma miezi mitatu hadi likizo ya **sikukuu** ya Desemba.

Tamka sauti.

■	p	g	d
----------	----------	----------	----------

Soma sauti za herufi na silabi.

●	p e	p i	p u	p o
	pe	pi	pu	po

Soma silabi na maneno.

■	pa sa ka	Pa te	Pe te ro	pa pa
	pasaka	Pate	Petero	papa

Tamka sauti.

▲	P	p
----------	----------	----------

Soma silabi.

●	e	a
	we	wa
	pwe	pwa

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	wa li ona	wa ki tumia
	waliona	wakitumia
	wa li tumia	i li po wadia
	walitumia	ilipowadia

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja	Wingi
Huyu ni punda mmoja.	- Hawa ni punda wawili.
Huyu ni papa mmoja.	- Hawa ni papa watatu.
Huyu ni pweza mmoja.	- Hawa ni pweza wanne.
Huyu ni samaki mmoja.	- Hawa ni samaki watano.

Sikukuu ya Pasaka

Sikukuu ya **pasaka** ilipowadia, Petero na wazazi wake walitoka Pate na kuelekea Lamu. Walitumia gari lao hadi Mpeketoni. Wakatumia dau kuvukia Bahari Hindi hadi kisiwani Lamu. Kule **kisiwani**, waliona watu wakatumia punda kubeba mizigo na watu. Pia waliona samaki aina ya papa na **pweza**.

Tamka sauti.

■ f F p P

Soma sauti za herufi na silabi.

● f i	f e	f o	f a
fi	fe	fo	fa

Soma silabi na maneno.

■ a li fa u lu	fa ra si	pi ki pi ki	fo le ni
alifaulu	farasi	pikipiki	foleni

Tamka sauti.

▲ F f

Soma sauti za herufi na silabi.

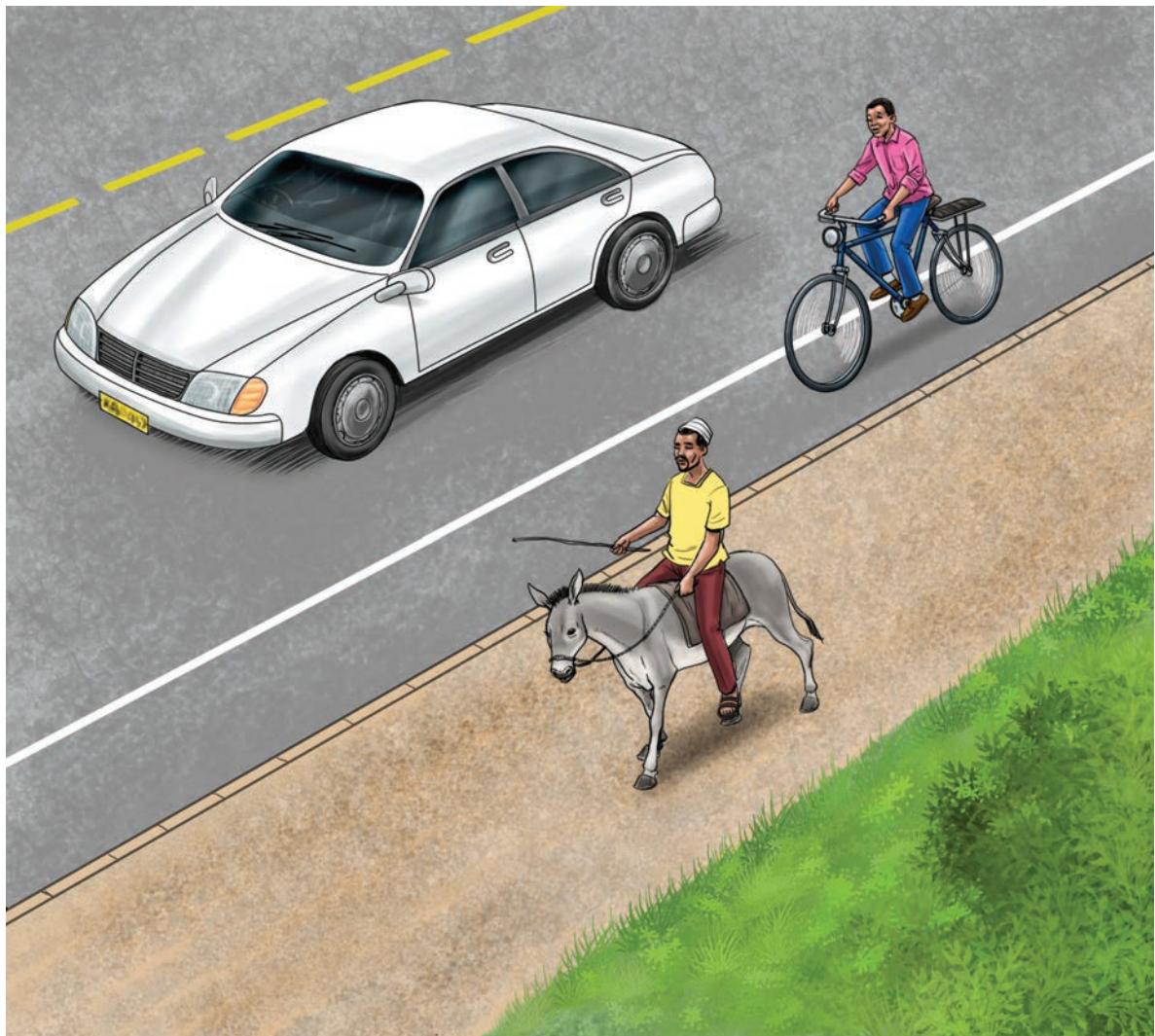
● p e	f e	k e	w e
pe	fe	ke	we

Soma sehemu za neno na neno lote.

★ ki li furahi	wa m salimie
kilifurahi	wamsalimie
wa li furahi	wa li safiri
walifurahi	walisafiri

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja		Wingi
Hii ni pikipiki moja.	-	Hizi ni pikipiki mbili.
Hii ni matatu moja.	-	Hizi ni matatu tatu.
Hii ni baiskeli moja.	-	Hizi ni baiskeli nne.
Hii ni meli moja.	-	Hizi ni meli tano.

Matokeo ya Apese

Apese alifaulu **mtihani** wa darasa la nane.

Kijiji kizima kilifurahi sana.

Wanakijiji walifurahi na kupiga **vigelegele**.

Walisafiri kwa kutumia farasi, basi, pipipi, matatu na hata baiskeli.

Wakapiga **foleni** ili wamsalimie Apese.

Wazazi wake walifurahi kwa matokeo ya mtoto wao.

Tamka sauti.

p P

f F

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **pasaka**.

ni	pa	fa	si	ra	fi
ba	ha	na	ka	sa	ri

Sarufi: Soma maneno haya.

Neno

hutamani

-

Kukanusha

huenda

-

hatamani

hutumia

-

haendi

husafiri

-

hatumii

hasafiri

Usafiri

Kila mtu hutamani kusafiri kwa njia za **kifahari**. Njia hizi ni kama **eropleni**, magari na **meli**. Ukiwa una safari fupi, ni bora kusafiri kwa miguu. Kusafiri kwa miguu kuna faida kwa mwili wa binadamu. Zaidi ya hayo, msafiri hatumii hela zozote kusafiri.

Tamka sauti.

v

p

f

Soma sauti ya herufi na silabi.

v e

v i

v u

v a

ve

vi

vu

va

Soma silabi na maneno.

vi ji to wa vu vi vi bo ko Ma de vu

vijito

wavuvi

viboko

Madevu

Tamka sauti.

V

v

Tamka sauti ya herufi na silabi.

f o

v o

f e

v e

fo

vo

fe

ve

Soma sehemu za neno na neno lote.

ya li malizika

yalimalizika

vi ka haribiwa

vikaharibiwa

a ka wa ita

akawaita

wa li po kata

walipokata

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Umoja

Hiki ni **kijito**.

Hiki ni **kilima**.

Hiki ni **kiboko**.

Hiki ni **kiota**.

Wingi

Hivi ni **vijito**.

Hivi ni **vilima**.

Hivi ni **viboko**.

Hivi ni **viota**.

Athari za ukataji wa miti

Kijijini Taita kulikuwa na vijito na vilima.

Vijana wa huko walikuwa **wavuvi** wa samaki.

Watu walipokata miti, maji yalimalizika vijitoni.

Viboko na samaki wakafa.

Viota vikaharibiwa.

Mzee Madevu akawaita watu na kusema, “Tunahitaji kupanda miti, ili tupate maji visimani.”

Tamka sauti.

sh

v

f

Soma sauti ya herufi na silabi.

sh o

sh e

sh i

sh a

sho

she

shi

sha

Soma silabi na maneno.

shu le ni

ni sha ni

shuleni

nishani

di ri sha ni

m ko ro sho

dirishani

mkorosho

Tamka sauti.

Sh

sh

Soma sauti ya herufi na silabi.

sh i

s i

sh u

s u

shi

si

shu

su

Soma sehemu za neno na neno lote.

a ka simama

wa ka shikana

akasimama

wakashikana

wa li washa

wa ka amua

waliwasha

wakaamua

Sarufi: Soma maneno haya.

Neno

Matumizi ya -ni

shule

shuleni

dirisha

-

dirishani

darasa

-

darasani

kijiji

-

kijijini

Aisha na Shiko wazawadiwa

Aisha alifika shulenii mapema.

Akasimama dirishani na kutazama Shumila akikariri **shairi**.

Mara Shiko akatokea.

Wakashikana mikono kwa furaha.

Kisha wakaamua kufagia karibu na **mkorosho**.

Baadaye waliwasha majani na takataka moto.

Siku hiyo, mwalimu mkuu aliwapa nishani na **shada** la maua.

Tamka sauti.

vV

fF

Sh

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **viboko**.

fo	di	shi	bo	ri	sha	ma
ko	ni	ji	to	le	li	vi

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Umoja

Dereva **alisimama**.

-

Wingi

Madereva walisimama.

Dereva **alifurahi**.

-

Madereva walifurahi.

Dereva **aliogopa**.

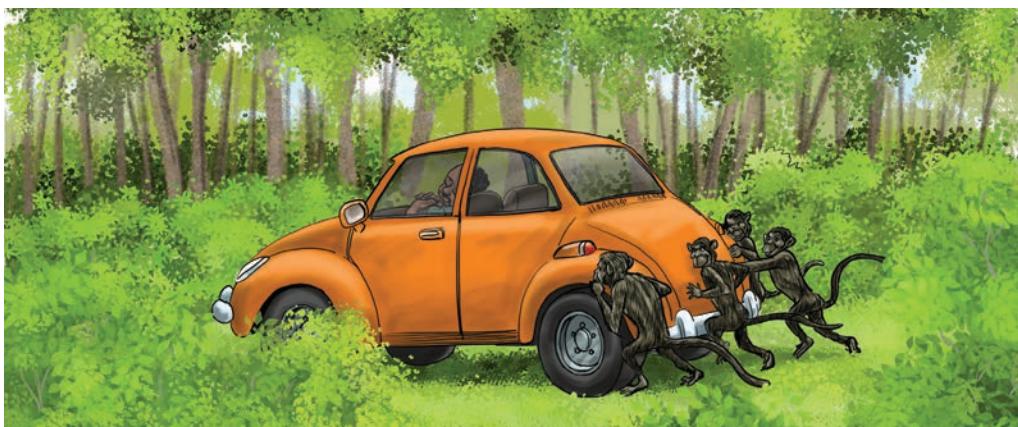
-

Madereva waliogopa.

Dereva **alisimama**.

-

Madereva walisimama.

Dereva na kima

Siku moja dereva **mvivu** alisimamisha gari lake karibu na barabara. Akala viazi vitamu na uji. Mara akajifunika kwa vazi lake kisha **akalala fofofo**. Kima watano **wakamvamia**. Walisukuma gari lake hadi msituni. Dereva alipoamka alijikuta katikati ya miti msituni. Kima walipoona dereva ameamka wakaogopa na kutoroka msituni.

Tamka sauti.

■	ny	v	sh
----------	-----------	----------	-----------

Soma sauti ya herufi na silabi.

●	ny a	ny i	ny e	ny u
	nya	nyi	nye	nyu

Sarufi: Soma silabi na maneno.

■	nyu ki	Nya nyi ro
	nyuki	Nyanyiro
	wa nya ma	nyo ro ro
	wanyama	nyororo

Tamka sauti.

▲	Ny	ny
----------	-----------	-----------

Tamka sauti ya herufi na silabi.

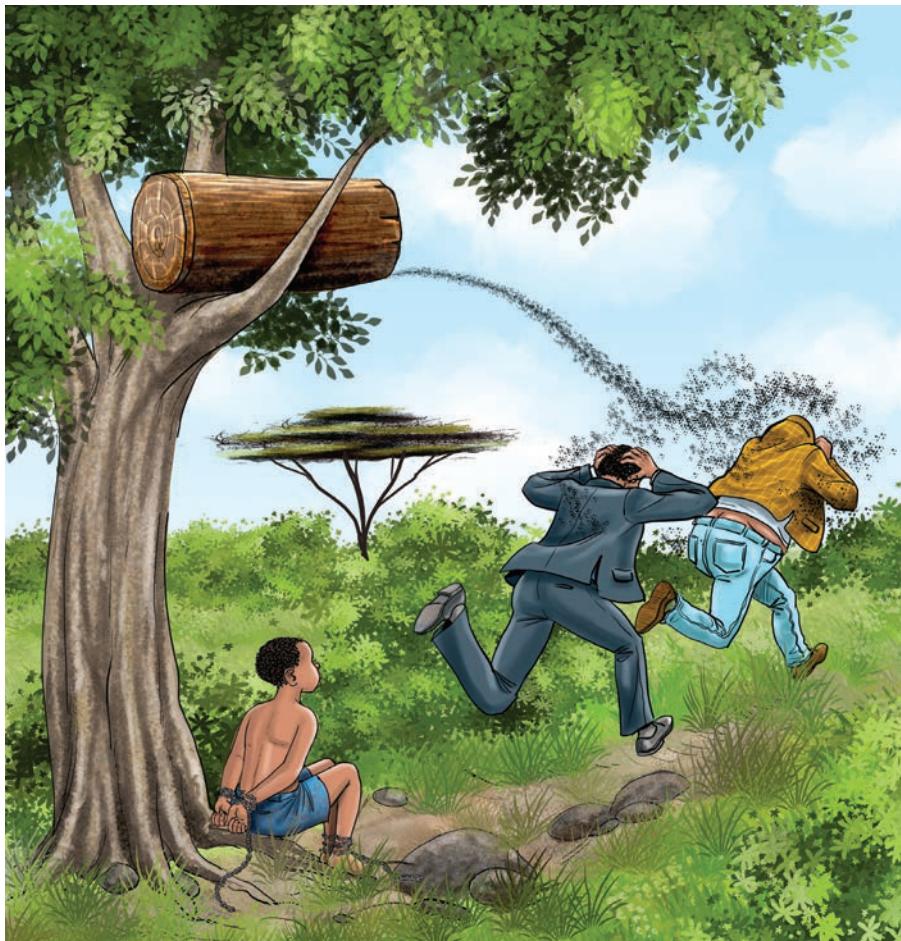
●	ny a	n a	n e	ny e
	nya	na	ne	nye

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	wa ka kaza	wa ka m tafuta
	wakakaza	wakamtafuta
	a li kariri	wa ka toroka
	alikariri	wakatoroka

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆	Umoja	Wingi
	Mtu aliishi hapa.	- Watu waliishi hapa.
	Mtu alimtafuta sana.	- Watu walimtafuta sana.
	Mtu alikaza mguu wake.	- Watu walikaza miguu yake.
	Mtu alikariri shairi.	- Watu walikariri shairi.

Nyamari na Nyuki

Nyamari aliishi kijijini Nyanyiro.

Yeye alijua kukariri mashairi.

Alijua mashairi ya wanyama na nyuki.

Watu wabaya wenye **nyororo** wakaja na **kumteka nyara** Nyamari.

Wanakijiji wa Nyanyiro walimtafuta hata msituni. Watu wabaya **wakakaza** mikono na miguu kwa **nyororo**. Nyamari alikariri shairi la nyuki.

Nyuki wakaja na kuwauma wale watu wabaya.

Wakatoroka huku wakilia.

Tamka sauti.

■	dh	ny	v
----------	-----------	-----------	----------

Tamka sauti ya herufi na silabi.

●	dh a	dh e	dh i	dh o
	dha	dhe	dhi	dho

Soma silabi na maneno.

■	Go dha na bi dha a	fe dha	dha ha bu	
	Godhana	bidhaa	fedha	dhahabu

Tamka sauti.

▲	Dh	dh
----------	-----------	-----------

Tamka sauti ya herufi na silabi.

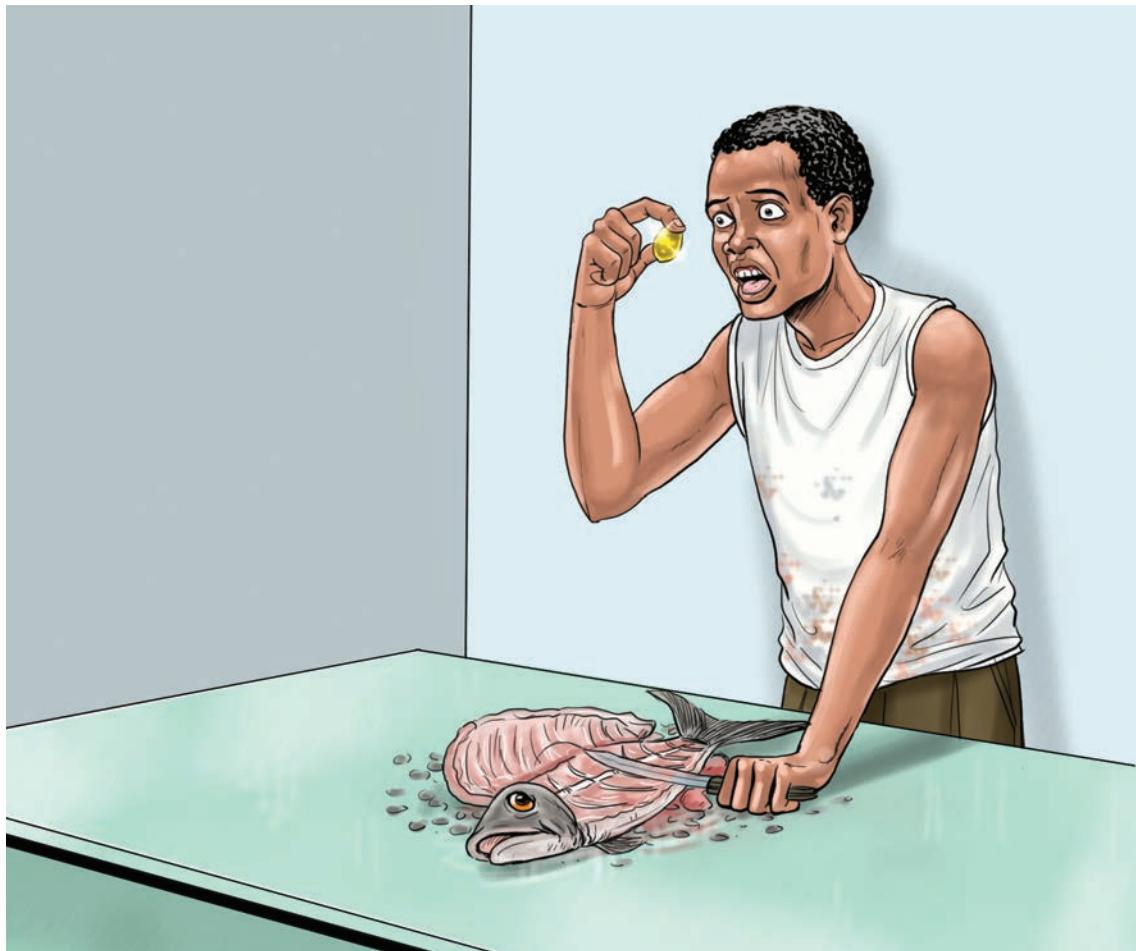
●	dh u	d u	dh i	d i
	dhu	du	dh i	di

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	ki na meta meta	a ka m pasua
	kinametameta	akampasua
	a li po fika	a ka nunua
	alipofika	akanunua

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆	Umoja	Wingi
	Samaki huyu ni m dogo.	- Samaki hawa ni w adogo.
	Samaki huyu ni m tamu.	- Samaki hawa ni w atamu.
	Samaki huyu ni m refu.	- Samaki hawa ni w arefu.
	Samaki huyu ni m zuri.	- Samaki hawa ni w azuri.

Godhana atajirika

Godhana alitaka kununua **bidhaa** tofauti tofauti.

Siku hiyo hakuwa na **fedha** za kutosha.

Jioni moja, akanunua samaki mdogo na dania.

Alipofika kwake, aliweka samaki mezani, kisha akampasua.

Godhana akapata kijiwe kidogo ndani ya samaki.

Akakiosha kijiwe mara akaona kinametameta.

Alipojua ni **dhahabu** alifurahi sana.

Godhana akaiuza dhahabu hiyo, akatajirika.

Tamka sauti.

■ ny Ny

dh Dh

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **nyororo**.

nyu	nya	ki	ra	nyo	dha	ha
ma	ri	wa	ro	re	u	ba

Sarufi: Soma maneno haya.

Umoja		Wingi
aliugua	-	waliugua
aliwapa	-	waliwapa
alikuwa	-	walikuwa
aliparara	-	waliparara

Usafi

Watoto wa Shinyanya hawakuwa safi. Hawakuoga wala kusugua meno. Nyayo zao zilipasuka hata zikawa na vidonda. Miili yao pia **iliparara**. Kwao hakukuwa safi. Nyuki, **nyigu**, panya na nyoka walihamia huko. Walikuwa na **minyoo** na waliugua. Nyanya yao aliwapa dawa na kuwashauri wawe safi.

Tamka sauti.

■	th	ny	dh
----------	----	----	----

Soma sauti ya herufi na silabi.

●	th a	th u	th i	th e
	tha	thu	thi	the

Soma silabi na maneno.

■	the la thi ni	the ma ni ni
	thelathini	themanini
	tha ma ni	dha ti
	thamani	dhati

Tamka sauti.

▲	Th	th
----------	----	----

Soma sauti ya herufi na silabi.

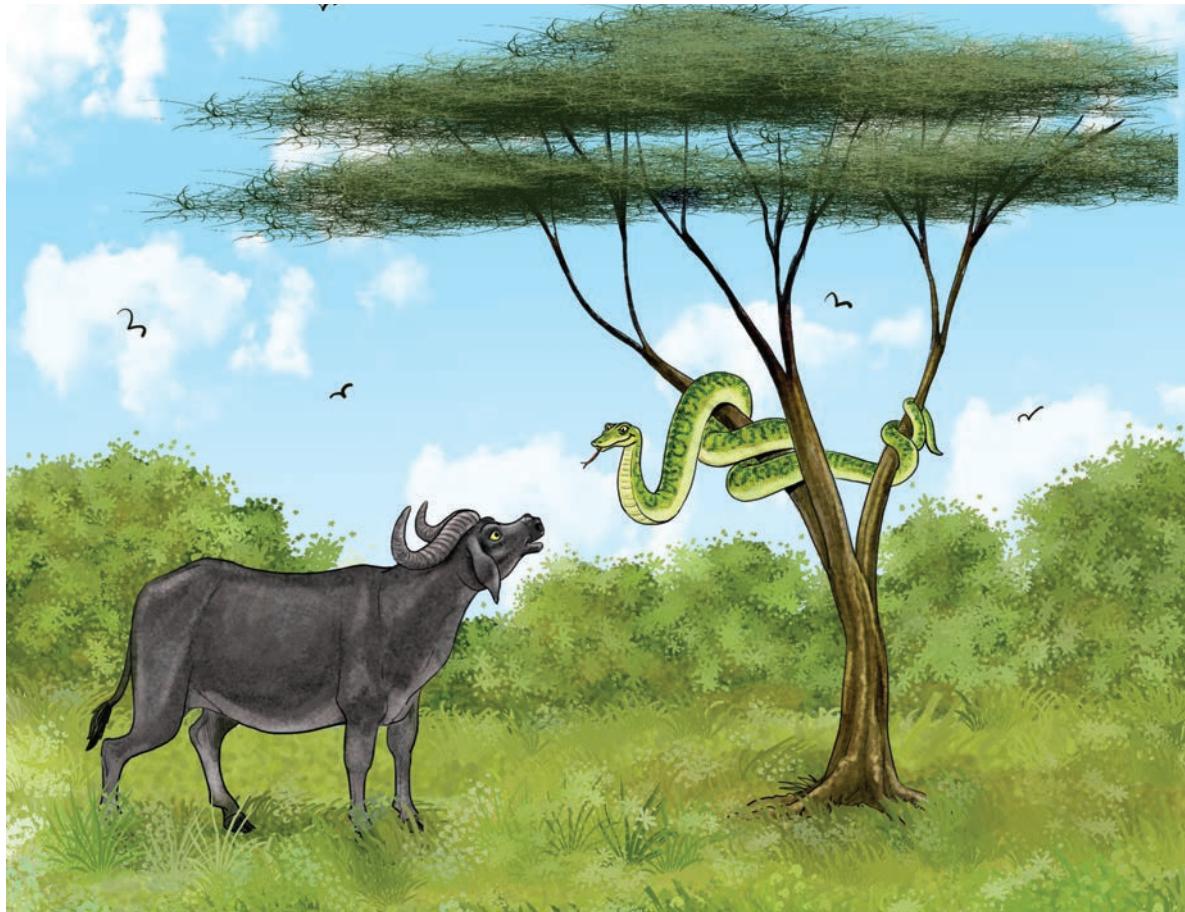
●	th a	t a	t o	th o
	tha	ta	to	tho

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	a li po ju a	a me mu ibia
	alipojua	amemuibia
	ha ja thubutu	u ka isha
	hajathubutu	ukaisha

Sarufi: Soma maneno haya.

◆	Neno	Kinyume	
	lala	-	amka
	fupi	-	refu
	rafiki	-	adui
	keti	-	simama

Nyati na Nyoka

Nyati na Nyoka walikuwa marafiki wa **dhati**.

Walikaa pamoja kila wakati.

Nyoka alikuwa na miaka themanini.

Nyati alikuwa na miaka thelathini.

Nyoka alikuwa na vitu vya **thamani**.

Siku moja nyati akamuibia nyoka.

Nyoka alipojua kuwa nyati amemuibia alikasirika sana.

Hapo hapo urafiki wao ukaisha.

Tangu siku hiyo nyati **hajathubutu** kukaa karibu na nyoka tena.

Tamka sauti.

■ ch th dh

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● ch a	ch i	ch o	ch e
cha	chi	cho	che

Soma silabi na maneno.

■ chu i	chu ra	cha tu	m che zo
chui	chura	chatu	mchezo

Tamka sauti.

▲ Ch ch

Tamka sauti ya herufi na silabi.

● ch u	j u	h u	ch o
chu	ju	hu	cho

Soma sehemu za neno na neno lote.

★ wa li cheza	a ka hesabu
walicheza	akahesabu
a ka mweka	a li kasirika
akamweka	alikasirika

Sarufi: Soma sentensi hizi.

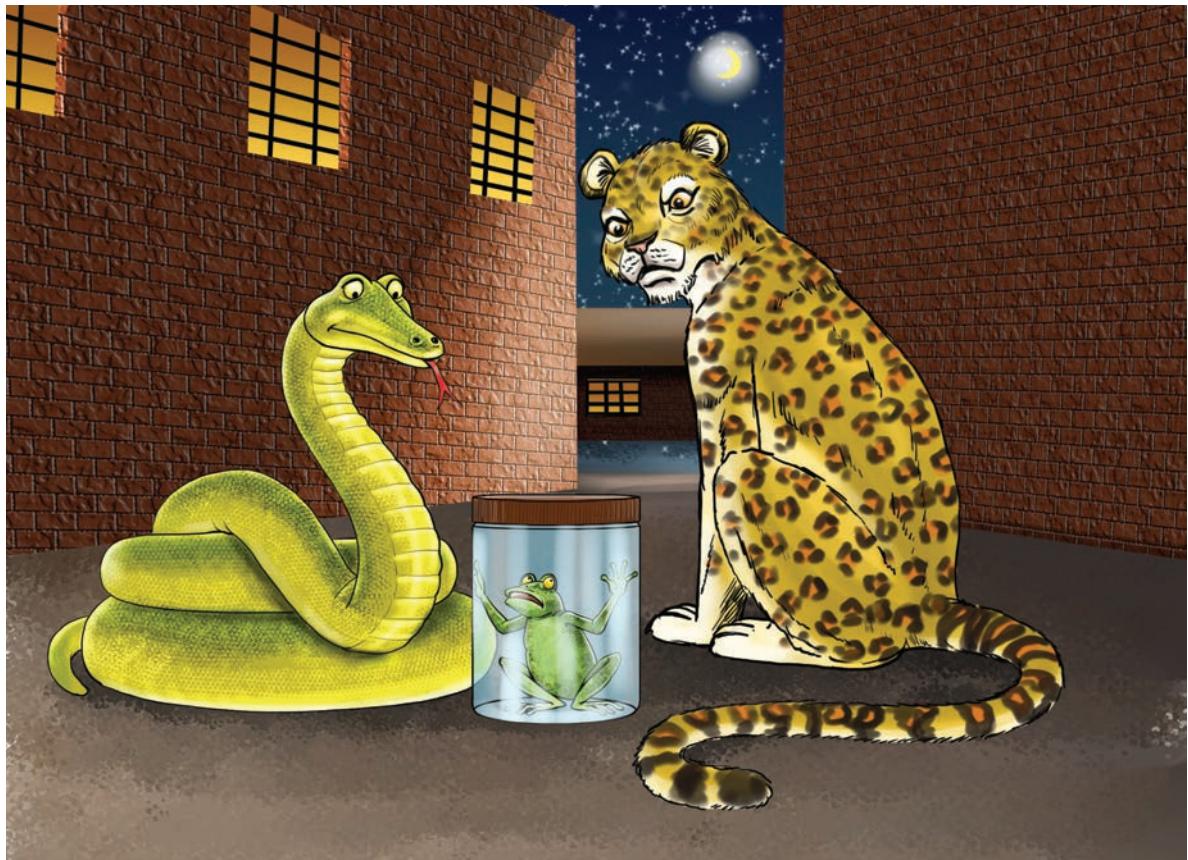
◆ Umoja Wingi

Chatu huyu ni mmoja. 1 - Chatu hawa ni kumi. 10

Chiriku huyu ni mmoja. 1 - Chiriku hawa ni ishirini. 20

Chui huyu ni mmoja. 1 - Chui hawa ni hamsini. 50

Chura huyu ni mmoja. 1 - Chura hawa ni sitini. 60

Mchezo wa wanyama

Chatu, Chura na Chui waliishi kwenye **kichochoro**.

Siku moja walicheza mchezo wa kuhesabu **nyota**.

Chatu alihesabu na kupata nyota kumi tu.

Chui naye alihesabu kutoka kumi hadi ishirini.

Chura akahesabu kutoka thelathini, arobaini, hamsini, sitini, sabini, themanini, tisini hadi mia moja.

Chui alikasirika sana.

Akamweka Chura kwenye chupa.

Soma sauti.

th Th

ch Ch

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **theluji**.

the	ni	ji	cha	ra	che
ma	lu	tha	i	che	ki

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Wakati uliopita

Chui alikasirika. -

Chui alimweka. -

Chatu alihesabu. -

Chura alicheza. -

Wakati ujao

Chui atakasirika.

Chui atamweka.

Chatu atahesabu.

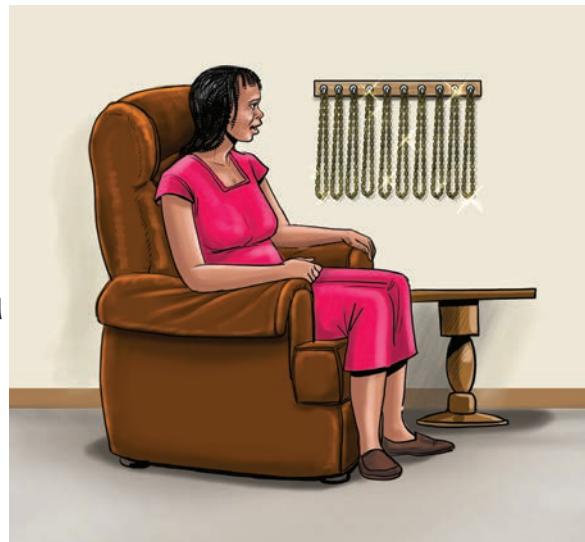
Chura atacheza.

Nyororo za dhahabu

Tabitha alikuwa na nyororo kumi za dhahabu. Chebet akasema, "Ukinipatia hizi nyororo za dhahabu nitazifanya ziwe thelathini.

Tabitha akasema, "Hata kama utazifanya ziwe themanini sikupi." Chebet hakuacha kuuliza kuhusu nyororo hizo.

Tabitha alijua **thamani** ya nyororo zake. Kutoka siku hiyo **hakuthubutu** kuziweka **hadharani** tena.

Tamka sauti.

■ gh th ch

Soma sauti ya herufi na silabi.

● gh e gh o gh u gh a
 ghe gho ghu gha

Soma silabi na maneno.

■ gho ro fa gha li gha si a gha ra ma
 ghorofa ghali ghasia gharama

Tamka sauti.

▲ Gh gh

Soma sauti ya herufi na silabi.

● gh i h i g i k i
 ghi hi gi ki

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	tu li shangaa tulishangaa ya ka raruka yakararuka	wa ka mu umiza wakamuumiza vi li onekana vilionekana
---	--	---

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆	Umoja -ake Hili ni vazi lake . - Hili ni shati lake . - Hili ni koti lake . - Hili ni gauni lake . -	Wingi -ao Haya ni mavazi yao . Haya ni mashati yao . Haya ni makoti yao . Haya ni magauni yao .
---	--	---

Adhabu ya mwizi

Kulitokea **ghasia** kijijini kwetu.

Mimi na wazazi wangu tuliishi katika **ghorofa** ya tatu.

Tulishangaa kuona mtu akifukuzwa. Polisi walimkamata.

Mavazi yake yakararuka.

Suruali na shati lake liliraruka pia.

Kofia na viatu vyake vilionekana kuwa **ghali** sana.

Baadaye jirani akasema alikuwa ameiba vitu sokoni.

Tamka sauti.

■ ng gh th

Soma sauti ya herufi na silabi.

● ng e ng u ng o ng a
 nge ngu ngo nga

Soma silabi na maneno.

■ we ngi ne shi ngo ni ma ko nge sha nga
 wengine shingoni makonge shanga

Tamka sauti.

▲ Ng ng

Tamka sauti ya herufi na silabi

● ng a ng' a g a k a
 nga ng'a ga ka

Soma sehemu za neno na neno lote.

★ vi li kuwa	ha wa ku vaa
vilikuwa	hawakucaa
ya me badilika	wa li beba
yamebadilika	walibeba

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja - angu		Wingi - etu
Huyu ni baba yangu.	-	Hawa ni baba zetu.
Huyu ni babu yangu.	-	Hawa ni babu zetu.
Huyu ni bibi yangu.	-	Hawa ni bibi zetu.
Huyu ni mama yangu.	-	Hawa ni mama zetu.

Mavazi ya zamani

Zamani babu na bibi zetu hawakuva mavazi ya bei ghali.
 Walivaa nguo za ngozi kiunoni.
 Pia walivaa **shanga** za rangi mbalimbali shingoni.
 Viatu vyao vilikuwa vya miti, **ngozi** na makonge.
 Wengine walibeba rungu ili kuonyesha cheo au heshima.
 Siku hizi mambo yamebadilika.
 Watu wanavaa watakavyo.
 Mavazi hayana heshima wala kujali **utamaduni** wetu.

Soma sauti.

■ ng Ng

gh Gh

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: ngozi.

gha	sha	li	o	ngo	ra
nga	ru	ngu	zi	ngi	ndi

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Sentensi

Nilikuwa chumbani.

Kukanusha

Sikuwa chumbani.

Nilicheza uani.

-

Sikuchenza uani.

Nilikuwa ghalani.

-

Sikuwa ghalani.

Nilimletea mavazi.

-

Sikumletea mavazi.

Mavazi ya mama Fatuma

Fatuma alikuwa chumbani. Mvua ikaanza kunyesha kwa **ghafla**. Kukawa na **gharika**. Mama alikuwa **ghalani** akitoa nafaka.

Mavazi yake

yalikuwa yako uani. Nikakimbia na kutoa rinda, gauni, sketi, kamisi, na blauzi ya mama. Kwa kawaida mavazi ya mama huwa ghali sana.

Tamka sauti.

■	ng'	gh	ng
----------	-----	----	----

Soma sauti ya herufi na silabi.

●	ng' a	ng' i	ng' u	ng' o
	ng'a	ng'i	ng'u	ng'o

Soma silabi na maneno.

■	ng' o mbe	ng'a mbo	Ng'a ng'a se	ng'e nge
	ng'ombe	ng'ambo	Ng'ang'a	seng'enge

Tamka sauti.

▲	Ng'	ng'
----------	-----	-----

Soma sauti ya herufi na silabi.

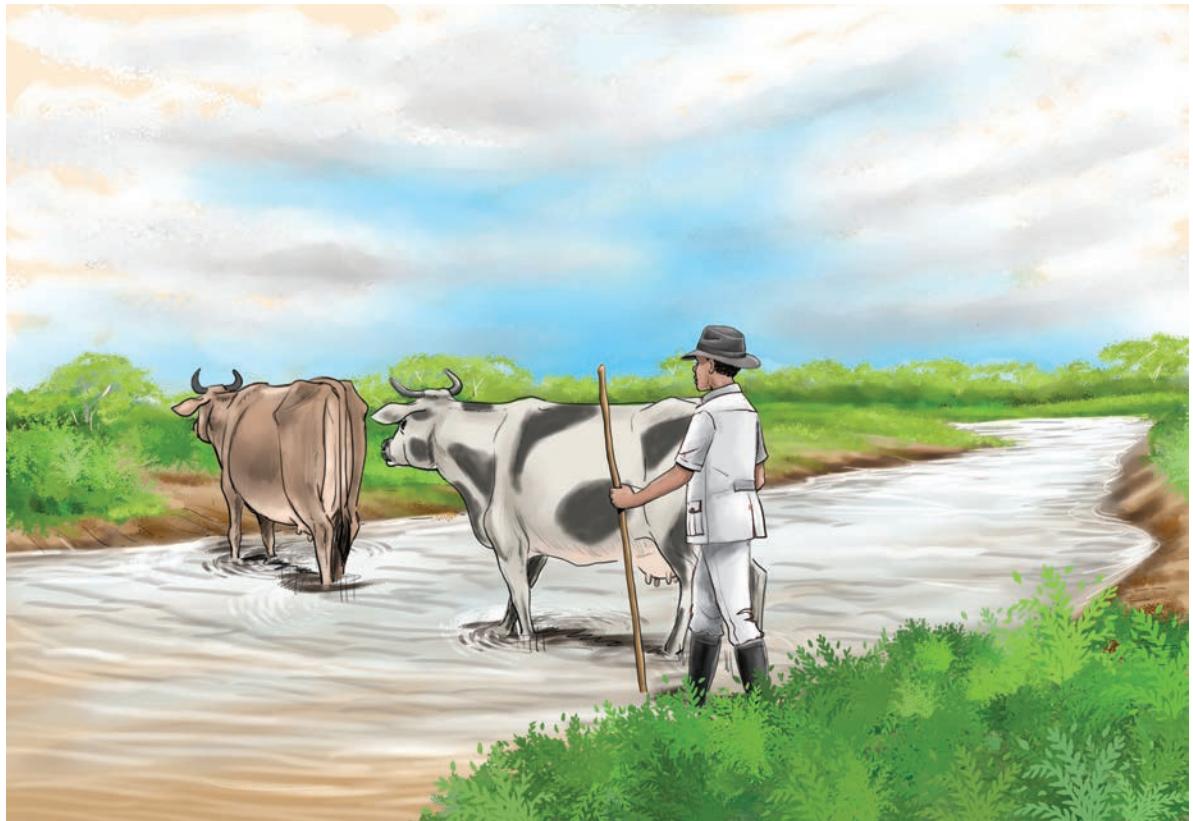
●	ng' a	ng a	ng' e	ng e
	ng'a	nga	ng'e	nge

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	ku hudhuria	a ka ng'oa
	kuhudhuria	akang'oa
	ku ng'a ra	a li nunua
	kung'ara	alinunua

Sarufi: Soma sentensi hizi.

- ◆ Ndama huyu ni mwekundu. - Ndama hawa ni wekundu.
- Nyati huyu ni mweusi. - Nyati hawa ni weusi.
- Duma huyu ni mweupe. - Duma hawa ni weupe.
- Ngamia huyu ni mweupe. - Ngamia hawa ni weupe.

Ng'ang'a auza Ng'ombe

Ng'ang'a aliishi peke yake **ng'ambo** ya mto.

Siku moja, alitaka kuhudhuria maonyesho ya kilimo sokoni.

Siku hiyo alivaa nguo nyeupe za **kung'ara**.

Alipofika mtoni, **aling'oa** mti ili apime kina cha maji mtoni.

Alipofika ng'ambo ya mto, Ng'ang'a aliuza ng'ombe wake.

Baadaye alinunua seng'enge na bidhaa mbalimbali.

Alirudi kwake akiwa na furaha sana.

Tamka sauti ya herufi na silabi.

█	i a	o a	e a	u a
	ia	oa	ea	ua

Soma silabi na maneno.

●	a li zo e a	ha ku tii	a ka m zu i a
	alizoea	hakutii	akamzuia
	ku zo a	u o ngo	zo e a
	kuzoa	uongo	zoea

Soma sauti ya herufi na silabi.

▲	a o	u i	a e	a u
	ao	ui	ae	au

Soma sehemu za neno na neno lote.

●	ha ku tii	a ka futwa
	hakutii	akafutwa
	a ka m zua	a ka puuza
	akamzuia	akapuuza

Sarufi: Soma sentensi hizi.

★ Umoja -ake	Wingi -ao
Yule ni mwalimu wake.	- Wale ni walimu wao.
Yule ni mtumishi wake.	- Wale ni watumishi wao.
Yule ni mshirika wake.	- Wale ni washirika wao.

Juma Mvivu

Juma alizoea kuwa **mvivu**.

Msimamizi wake akasema, “Acha uvivu.” Juma hakutii.

Msimamizi akamzuia kuzoa takataka siku hiyo.

Juma akasema **uongo** ili apewe kazi yake tena.

Msimamizi wake akasema asubiri uamuzi wa **kamati** kuu.

Juma bado alipuza maagizo. Juma akapoteza kazi.

Tamka sauti.

ng

Ng'

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **sikia**.

ng'o	ng'a	ki	a	ri	ma
mbo	mbe	si	sa	fa	nge

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● **Wakati uliopo**

Juma **anazoea**.

King'ori **anaenda**.

Marangi **anaelekea**.

Wakati uliopita

- Juma **alizoea**.

- King'ori **alienda**.

- Marangi **alielekea**.

Marangi aenda kwa King'ori

Marangi **alifunga safari**

kwenda kwa King'ori.

Yeye na King'ori wakala
mayai ya kukaanga.

Walipomaliza, walielekea
eneo la wazi kulikokuwa
na ua la maua. Walitoa
mkeka na kuulalia.

Waliwaona kuku

waliokuwa **wameangua**

vifaranga. Mwewe alipowakaribia, **walimtimua**.

Soma sauti ya herufi na silabi.

■	a o	i o	e e	u o
	ao	io	ee	uo

Soma silabi na maneno.

●	u ba o	mwe u si	ki cho nge o
	ubao	mweusi	kichongeo
	Ne re a	ki fu ti o	shi ka moo
	Nerea	kifutio	shikamoo

Soma sauti ya herufi na silabi.

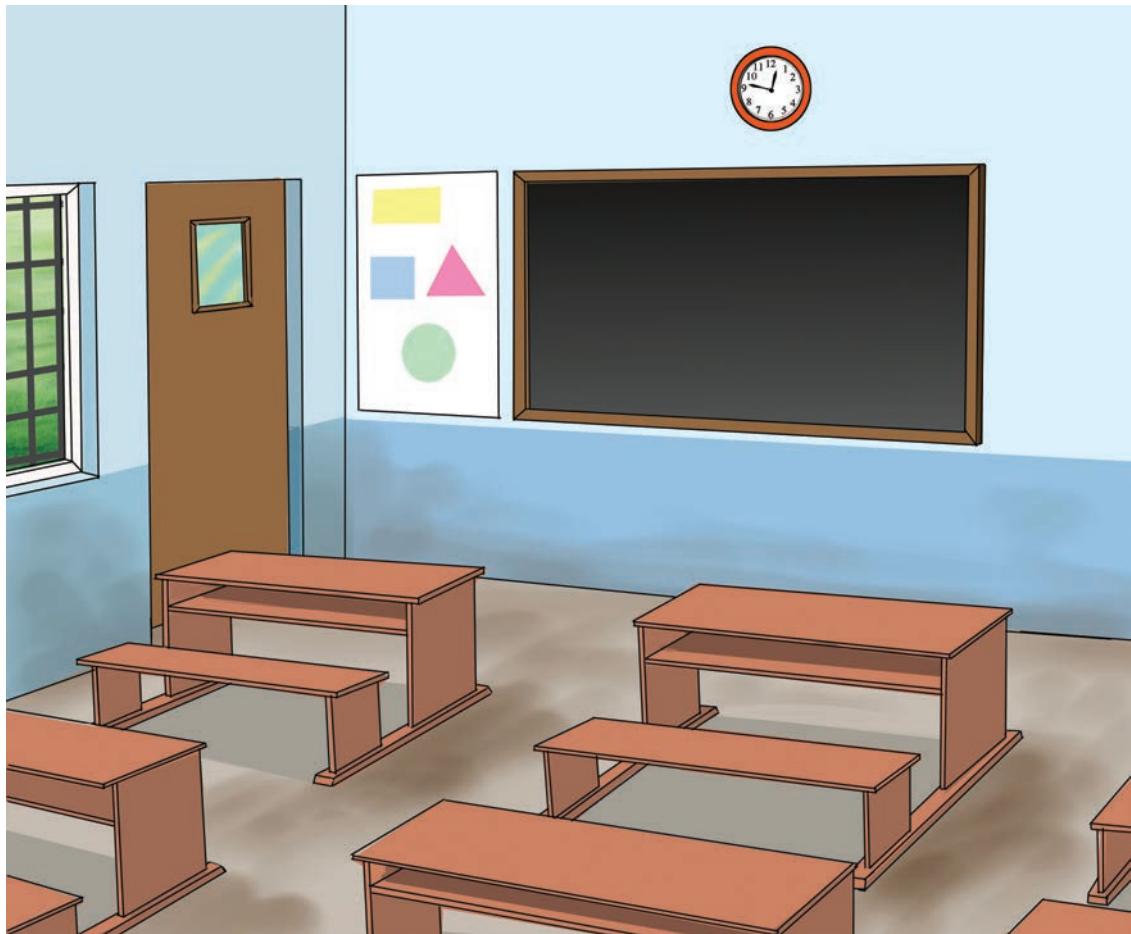
▲	e o	o u	o i	o e
	eo	ou	oi	oe

Soma sehemu za neno na neno lote.

●	a ki ingia	a na itwa
	akiingga	anaitwa
	hu mu amkua	hu tumia
	humuamkua	hutumia

Sarufi: Soma sentensi hizi.

★ Umoja	Wingi
Hiki ni kitabu cheusi.	- Hivi ni vitabu vyeusi.
Hiki ni kifutio cheusi.	- Hivi ni vifutio vyeusi.
Hiki ni kichongeo cheupe.	- Hivi ni vichongeo vyeupe.
Hiki ni kitabu cheupe.	- Hivi ni vitabu vyeupe.

Darasa la Maria

Maria yuko darasa la kwanza.

Mwalimu wake anaitwa Nerea.

Nerea akiingia darasani, wanafunzi humuamkua

“Shikamoo?” Mwalimu hujibu, **“marahaba wanafunzi”**.

Darasa lao ni kubwa.

Kwenye kuta kuna saa na chati.

Darasa lina ubao mweusi.

Mwalimu wao hutumia chaki kuandika ubaoni.

Kila mwanafunzi huwa na kitabu, kalamu, **kifutio** na pia
kichongeo.

Tamka sauti ya herufi na silabi.

■	b a	d a	p a	b o
	ba	da	pa	bo

Soma silabi na maneno.

●	Ki o ko	ta bi a
	Kioko	tabia
	wa na tu li a	ki ra nja
	wanatulia	kiranja

Tamka sauti ya herufi na silabi.

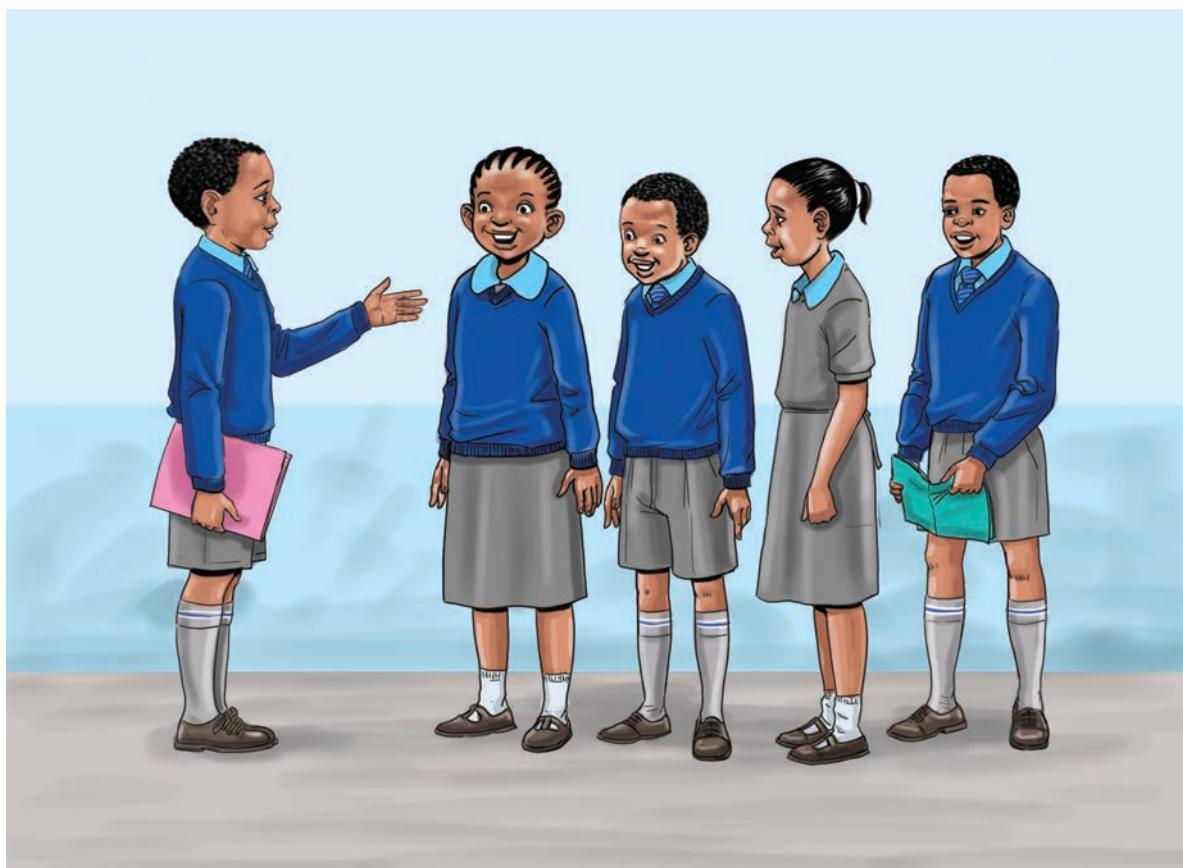
▲	b e	b u	p e	p u
	be	bu	pe	pu

Soma sehemu za neno na neno lote.

●	a li kusanya	a li hakikisha
	alikusanya	alihakikisha
	a li furahishwa	wa li po chagua
	alifurahishwa	walipochagua

Sarufi: Soma maneno haya.

★	Wakati uliopo	Wakati uliopita
	Anampenda	-
	Anafurahisha	alifurahisha
	Anahakikisha	-
	Anachagua	aliclagua

Kiranja wetu

Kioko alikuwa **kiranja** wa darasa la kwanza.

Alihakikisha wanafunzi wanatulia darasani.

Alikusanya na kumsaidia mwalimu kubeba vitabu vyatya wanafunzi.

Kabla ya mwalimu kuingia darasani, Kioko alihakikisha darasa limetulia.

Mwalimu alifurahishwa na kazi ya Kioko.

Wanafunzi pia walimpenda kwani alikuwa na **tabia nzuri**.

Kila walipochagua kiranja, Kioko **alichaguliwa**.

Soma sauti za herufi na silabi.

■	i a	o o	i o	e a	u a
	ia	oo	io	ea	ua

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **ubao**.

o	ba	bu	li	mu
pi	u	ki	ta	bi
da	ti	wa	fu	cha

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Sentensi

Judi **alisoma** kitabu.

Kukanusha

Rono **alichonga** penseli.

- Judi **hakusoma** kitabu.

Njoki **alifuta** ubao.

- Rono **hakuchonga** penseli.

Bari **alichora** chati.

- Njoki **hakufuta** ubao.

- Bari **hakuchora** chati.

Somo la wanyama

Ijumaa iliyopita,
wanafunzi wa
darasa la kwanza
walisoma kuhusu
wanyama. Mwalimu
alitumia **chati** ya

wanyama kufunzia somo hilo. Kwenye chati kulichorwa
ngamia, kondoo, ng'ombe, mbuzi na **jimbi** au jogoo.
Wanafunzi waliimba wimbo kuhusu wanyama tofauti.
Baadaye mwalimu aliwaletea redio. Wakasikiza somo la
redio. Wanafunzi walifurahi sana.

Tamka sauti.

■	m	t	s	p
●	a	a	a	e
	ta	sa	pa	me
	mta	msa	mpa	mme

Soma silabi na maneno.

■	m ku li ma mkulima	mi go mba migomba	cha mbo chambo
	m vu vi mvuvi	Ka je mbe Kajembe	mi e mbe miembe

Tamka sauti.

▲	m	f	b	k	v
---	---	---	---	---	---

Soma silabi hizi.

●	a	a	u	u
	fa	ba	ku	vu
	mfa	mba	mku	mvu

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	a li penda alipenda	a li tumia alitumia
	a li kuwa alikuwa	a li ji funga alijifunga

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆	Umoja	Wingi
	Huyu ni mzee.	-
	Huyu ni mkulima.	-
	Huyu ni mvuvi.	-
	Huyu ni mwalimu.	-
	Huyu ni mwanafunzi.	-
		Hawa ni wazee.
		Hawa ni wakulima.
		Hawa ni wavuvi.
		Hawa ni walimu.
		Hawa ni wanafunzi.

Kajembe

Mzee Kajembe aliishi katika kijiji cha Mbalambala.

Kajembe alikuwa mkulima na mvuvi hodari sana. Kila siku alijifunga kilemba na kuelekea mtoni.

Akiwa mtoni, Kajembe alipenda kuimba na kucheza na firimbi yake.

Mto huo ulikuwa na samaki na **mamba** wengi sana.

Mara nyingi alitumia **chambo** na fimbo kuvua samaki.

Pia alikuwa na shamba la **migomba** na miembe.

Tamka sauti.

n

d

j

z

Soma silabi hizi.

a

a

a

e

da

ja

za

de

nda

nja

nza

nde

Soma silabi na maneno.

ki ba nda

kibanda

hu pe nda

hupenda

bo nde

bonde

ki wa nda

kiwanda

ma a nda zi

maandazi

ki na nda

kinanda

Tamka sauti.

t

m

ch

b

Soma silabi hizi.

a

a

i

i

ta

ba

ti

chi

nta

mba

mti

nchi

Soma sehemu za neno na neno lote.

i li yo kuwa

iliyokuwa

ku li kuwa

kulikuwa

zi li zo shika

zilizoshika

ni li enda

nilienda

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Umoja

Hili ni bonde.

Hili ni andazi.

Hili ni gari.

Hili ni banda.

Wingi

Haya ni mabonde.

Haya ni maandazi.

Haya ni magari.

Haya ni mabanda.

Kaka Banda

Ndugu yangu Banda anaishi kwenye kibanda karibu na **bonde** la nzi.

Banda hufanya kazi katika kiwanda cha mwananchi.

Kila asubuhi yeye hupenda kula maandazi kwa supu ya kunde.

Juzi nilienda nyumbani kwake.

Huko niliona kitanda, kinanda na **kalenda** iliyokuwa na picha ya bundi.

Bondeni kulikuwa na tope zilizoshika kama **gundi**.

Tamka sauti.

ng Ng

gh Gh

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: ngozi.

gha	sha	li	o	ngo	ra
nga	fo	ngu	fa	zi	ngi
ndi	ghe	gho	ru	ni	mbu

Sarufi: Soma maneno haya.

Neno

uwanja

nyumba

shamba

kiwanda

Matumizi ya “ni”

uwanjani

nyumbani

shambani

kiwandani

Umuhimu wa Mbuzi

Mbuzi ni mnyama mwenye **manufaa** mengi kwa wafugaji. **Mbolea** ya mbuzi ni nzuri kwa ukulima. Ngozi ya mbuzi hutumiwa kutengeneza viatu na mikoba. Mbuzi wa kike hutoa maziwa yanayo faidi mwili wa binadamu. Nyama yake ni tamu sana. Watu wengine huchoma na kupika nyama ya mbuzi. Ni muhimu sana **kutunza** mbuzi na wanyama wote wakufugwa.

Tamka sauti.

■	y	v	p
---	---	---	---

Soma sauti ya herufi na silabi.

●	a	o	a	u
	ya	yo	ya	yu
	vya	vyo	pya	vyu

Soma silabi na maneno.

■	vi pya	o vyo	o vyo	vyu ma
	vipyä	ovyoovyo		vyuma
	vyu ngu	m guu		pi ngu
	vyungu	mguu		pingu

Tamka sauti.

▲	m	f	p
---	---	---	---

Soma sauti ya herufi na silabi.

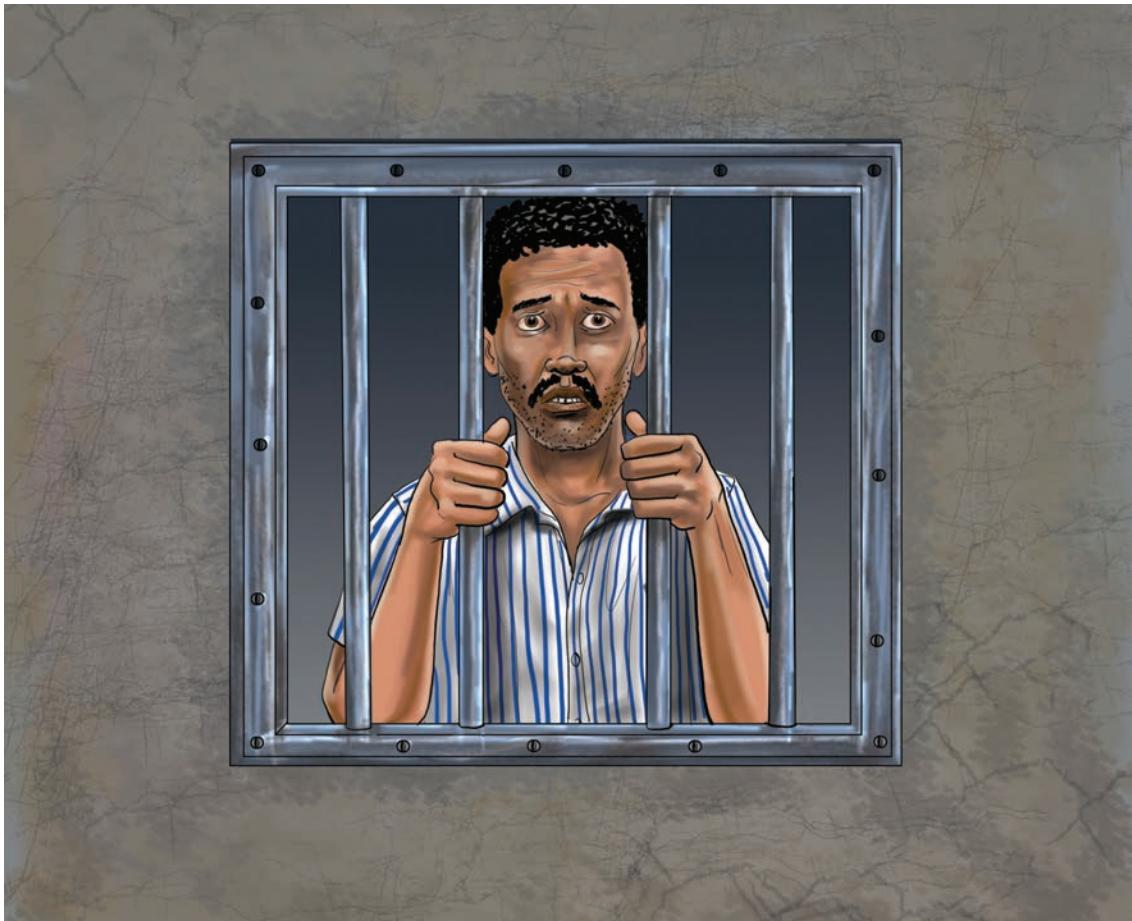
●	a	a	a
	ya	ya	ya
	mya	fya	pya

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	wa li m funga	i ka mu umiza
	walimfunga	ikamuumiza
	ha ku tarajia	wa ka fyatua
	hakutarajia	wakafyatua

Sarufi: Soma sentensi hizi.

- ◆ Huyu ni **mtu mzuri**. - Hawa ni **watu wazuri**.
- Huyu ni **mbuzi mzuri**. - Hawa ni **mbuzi wazuri**.
- Huyu ni **mnyama mbaya**. - Hawa ni **wanyama wabaya**.
- Huyu ni **kondoo mbaya**. - Hawa ni **kondoo wabaya**.

Jambazi akamatwa

Oga alikuwa jambazi hatari.

Aliiba vitu vipyta na kuviuza ovyoovyo.

Siku moja, Oga aliingia dukani kimyakimya na kuiba vyuma na vyungu vya **dhahabu**.

Alipoingia tu, **king'ora** kikaanza kulia.

Oga hakutarajia haya.

Akaanza kutoroka. Polisi **wakafyatua** risasi ikamuumiza mguu.

Wakamkamata na kumpeleka hospitali.

Baadaye walimfunga pingu na kumfungia seli.

Soma sauti.

█	w	k	t	b
----------	---	---	---	---

Soma silabi.

●	a	a	a	a
	wa	wa	wa	wa
	kwa	twa	mwa	bwa

Soma silabi na maneno.

■	m bwa	m ku bwa	mi chu ngwa
	mbwa	mkubwa	michungwa
	bwa wa	ku nywa	ja ngwa ni
	bwawa	kunywa	jangwani

Soma sauti.

▲	w	sh	z	ny	ng
----------	---	----	---	----	----

Soma silabi.

○	a	a	a	a
	wa	wa	wa	wa
	shwa	zwa	nywa	ngwa

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	a ki bweka	i li po pulizwa
	akibweka	ilipopulizwa
	a ka tuzwa	a ka twambia
	akatuzwa	akatwambia

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja	Wingi
Mbwa huyu ni mkubwa .	- Mbwa hawa ni wakubwa .
Mamba huyu ni mkubwa .	- Mamba hawa ni wakubwa .
Mbwa huyu ni mkali .	- Mbwa hawa ni wakali .
Mnyama huyu ni mdogo .	- Wanyama hawa ni wadogo .

Mashindano ya mbio

Punde tu firimbi ilipopulizwa, Sanaipei alipewa **mwenge** ndipo tukaanza mbio. Mbio zilianza uwanjani, kupitia mtoni kuelekea **jangwani**.

Njiani tuliona michungwa, miembe na mipera.

Pia tuliona mbwa mkubwa akibweka karibu na **bwawa** la maji.

Tulitamani kunywa maji, kwa sababu tulihisi kiu.

Mwalimu akatwambia bwawa lilikuwa na mamba wengi.

Tukatoroka kuelekea jangwani.

Sanaipei akawa wa kwanza.

Akatuzwa medali ya dhahabu.

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **chenza**.

ku	mbwa	ma	ngu	che	wa	nza	ngwa
nywa	vyu	na	bwa	chu	zwa	ja	shwa

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Umoja

Hiki ni **chumba** kidogo.

Hiki ni **cheti** kikubwa.

Hiki ni **choo** kirefu.

Hiki ni **chakula** kingi.

Wingi

- Hivi ni **vyumba** vidogo.

- Hivi ni **vyeti** vikubwa.

- Hivi ni **vyoo** virefu.

- Hivi ni **vyakula** vingi.

Mvua ya mawe

Siku moja, kulinyesha mvua ya mawe. Watoto wakafurahia **kumumunya** na kucheza **barafu** kimyakimya. Barafu iliwaleta kikohozi. Mama akawasikia watoto wakikohoa. Akawaita nyumbani. Akawapa adhabu ya **kufyeka** nyasi. Walifyeka nyasi hadi vipaji vyao vikajaa jasho. Baadaye waliomba msamaha. Pia waliahidi kuwa hawatarudia makosa hayo tena.

Soma sauti.

■ p f v sh

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **shule**.

shu	vu	pa	m	fu
ka	jaa	a	pi	le

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● darasa moja	1	madarasa sita	6
		madarasa matano	5
kanisa moja	1	makanisa mawili	2
		makanisa saba	7

Paa la shule yetu

Kuna shule
moja tu kijijini
mwetu.

Wiki jana,
upepo mkali
uliharibu **paa**
la darasa letu.

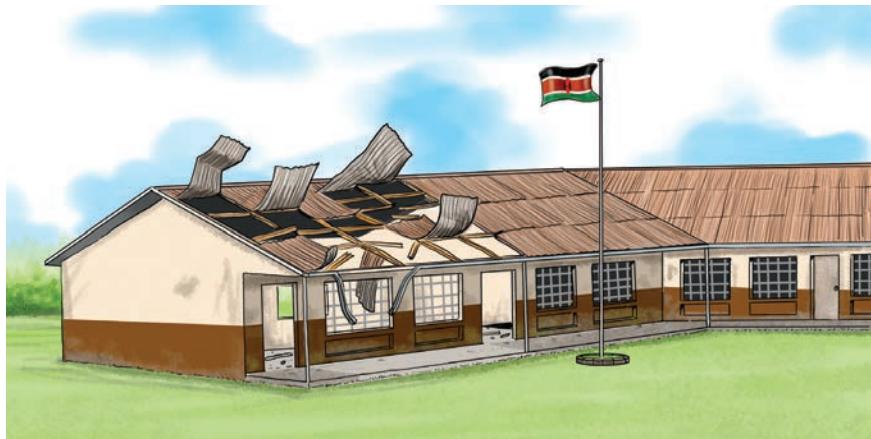
Hivi sasa, sote
tunasomea kanisani.

Lakini shida hii ni ya muda mfupi tu.

Mheshimiwa mbunge wetu, alituma **bahasha** ya pesa.

Wazazi nao watakuja kesho shuleni kuchanga pesa zaidi.

Watanunua **vifaa** na kurekebisha paa hilo.

Soma sauti.

▲ ny dh ch th

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **chema**.

che	ta	si	nyo	na
ma	cha	ku	m	ka

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Sentensi

Chebichi hujichana.

-

Kukanusha

Chebichi hajichani.

Chebichi huoga.

-

Chebichi haogi.

Chebichi hunawa.

-

Chebichi hanawi.

Chebichi hula.

-

Chebichi hali.

Chebichi

Chebichi ni msichana **nadhifu**. Yeye hucaa nguo za bei **ghali**. Ana saa ya dhahabu inayometameta kama nyota. Kila siku Chebichi huoga na kujichana mara moja, mbili, hata tatu. Yeye habaki nyuma kwa usafi, masomo na michezo. Vilevile, yeye hula **lishe** bora. Hataki uchafu umdhuru. Kila mara akitoka chooni, Chebichi hunawa mikono mara nyingi sana.

Soma sauti.

■ gh ng ng'

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **siku**.

gha	me	tu	ku	a
si	wa	li	gha	ni

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● **Umoja - ii**

- Nyumba **hii** ya ghorofa.
- Bendera **hii** imezeeka.
- Zulia **hii** ni ghali.
- Sakafu **hii** ni chafu.

Wingi - hizi

- Nyumba **hizi** za ghorofa.
- Bendera **hizi** zimezeeka.
- Zulia **hizi** ni ghali.
- Sakafu **hizi** ni chafu.

Nyumba ya ghorofa

Kiilu alisema, "Nyumba hii ya **ghorofa** imezeeka. Lakini zulia hili ni ghali na maua haya **yanang'ara**. Bendera inayopepea kwenye paa ilitoka ng'ambo." Aliendelea, "Leo ni siku ya **kung'ang'ania** ugavana. Nitautoa ufunguo huu kwa yule atakayeshinda." Kendi alishinda. Akapewa ufunguo. Akafungua nyumba na kutulia mezani, huku watu wakishangilia.

Tamka sauti.

▲ m b n d

Soma sauti ya herufi na silabi.

● m b a n d a n d e n d i
mba nda nde ndi

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **ndani**.

★	ndi	tu	zi	nda	li
	le	mba	ni	ye	mu

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Umoja -angu	Wingi -angu
Hiki ni kitanda changu.	- Hivi ni vitanda vyangu.
Hiki ni kibanda changu.	- Hivi ni vibanda vyangu.
Hiki ni kiwanda changu.	- Hivi ni viwanda vyangu.
Hiki ni kifaa changu.	- Hivi ni vifaa vyangu.

Fundi hodari

Mjomba wangu ni fundi **hodari** sana. Alianza kazi yake punde tu alipotoka India. Yeye ana ujuzi wa kujenga nyumba, vibanda vya duka na hata viwanda. Pia mjomba huunda vitanda, meza hata na kabati.

Katika ujenzi wake, yeye hutumia vifaa kama vile nyundo, misumeno, misumari, **randa** na **gundi**.

Tamka sauti.

■	w	sh	t	m
---	---	----	---	---

Tamka silabi.

★	a	e	a	e
	wa	we	wa	we
	shwa	gwe	twa	mwe

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **shwari**.

shwa	nga	twa	i	ma
po	ha	nda	ri	we

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ **Umoja**

- Ini liko wapi? -
- Andazi liko wapi? -
- Dirisha liko wapi? -
- Pengo liko wapi? -

Wingi

- Maini yako wapi?
- Maandazi yako wapi?
- Madirisha yako wapi?
- Mapengo yako wapi?

Asubuhi

Asubuhi na mapema tukaitwa na mama. Anga ilikuwa **shwari**.

Jua lilikuwa **limechomoza**. Mama akatwambia tuende kupatia kuku **wishwa** na kufungia mbwa. Tukamwambia mama kuwa hatujapata kiamsha kinywa.

Hapo ndipo mama alitupa mkate mweupe. Kisha tukanywa chai kwa maharagwe. Tuliposhiba tukaelekea nje na kufanya kazi tuliyopewa na mama.

Soma sauti na silabi.

●	b u	ch u	d u	f u
	bu	chu	du	fu

Soma silabi na maneno.

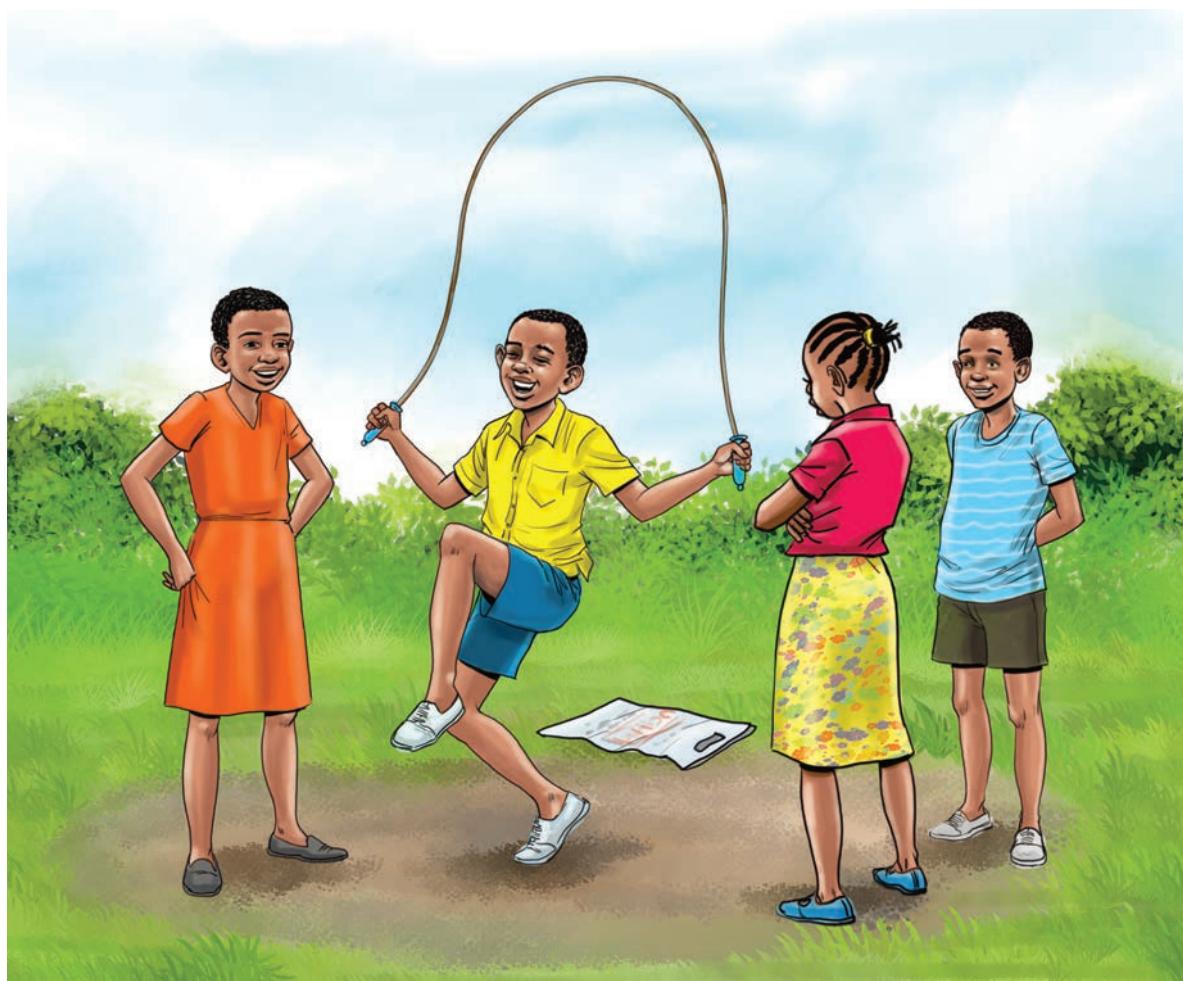
■	du ka ni	su ka ri	ma ja ni
	dukani	sukari	majani
	m ka te	mi che zo	cha i
	mkate	michezo	chai

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	a li m tembelea	a ka mu uliza
	alimtembelea	akamuuliza
	ni li vyo ku tuma	li li po tua
	nilivyokutuma	lilipotua

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Wakati uliopita	Wakati ujao
Naitore alimtembelea.	- Naitore atamtembelea.
Babu alimuuliza.	- Babu atamuuliza.
Mama alituamsha.	- Mama atatuamsha.
Omari aliugua.	- Omari ataugua.

Dukani

Siku moja, Naitore alimtembelea babu yake kijijini. Babu akamtuma Naitore dukani. Babu alitaka aletewe sukari, majani chai na mkate. Njiani, Naitore alikutana na rafiki zake. Walifurahi kuonana. Wakacheza michezo mbalimbali. Naitore akasahau kwenda dukani. **Jua lilipotua**, Naitore alirudi kwa babu. Babu akamuuliza, “Naitore, unatoka wapi? Wapi vitu nilivyokutuma?” Naitore **alishtuka**. “Oo, babu! **Samahani**. Nilicheza njiani hata nikasahau kufika dukani. Sitafanya hivyo tena”

Tamka sauti na silabi.

●	s u	sh u	v i	f i
	su	shu	vi	fi

Tamka silabi na maneno.

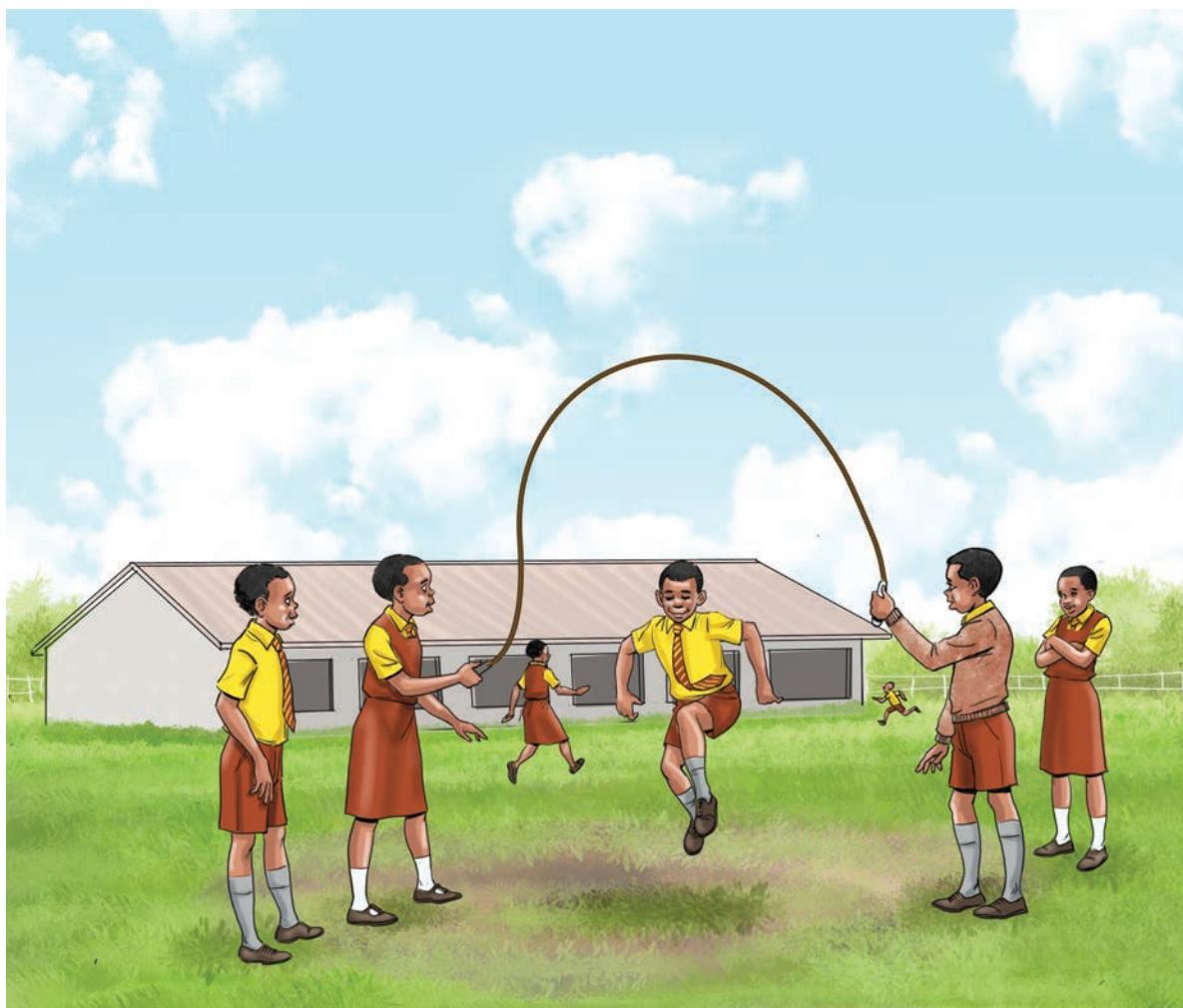
■	su ru a li	wa si cha na	ma shu ja a
	suruali	wasichana	mashujaa
	so k si	b la u zi	s ke ti
	soksi	blauzi	sketi

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	hu wa ambia	wana funzi
	huwaambia	wanafunzi
	i na itwa	ma shujaa
	inaitwa	mashujaa

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja	Wingi
Mtoto yuko nje ya ofisi.	- Watoto wako nje ya ofisi.
Mdudu yuko chini ya meza.	- Wadudu wako chini ya meza.
Mgonjwa yuko juu ya kitanda.	- Wagonjwa wako juu ya kitanda.
Mwanafunzi yuko karibu na darasa.	- Wanafunzi wako karibu na darasa.

Sare ya shule

Shule yetu inaitwa Mashujaa. Shule hii ina watoto wengi sana. Ina watoto wavulana na wasichana. Wao huvaasare maridadi. Wasichana huvaas **sketi** nyekundu, **blauzi** ya samawati na **soksi** nyeupe. Wavulana huvaas suruali fupi na soksi za kijivu na shati za samawati. Wanafunzi wote huvaas sweta za samawati na viatu vyeusi. Kila mara mwalimu mkuu hutuambia, “someni kwa bidii”.

Wiki ya 22: Siku ya 5

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **dukani**.

du	su	ka	ku
fi	ri	ki	shu
le	ni	si	ra

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Umoja

Ninalala chini ya mti.

Ninacheza karibu na nyumba.

Ndege **yuko** juu ya paa.

Mpira **uko** kando ya njia.

Wingi

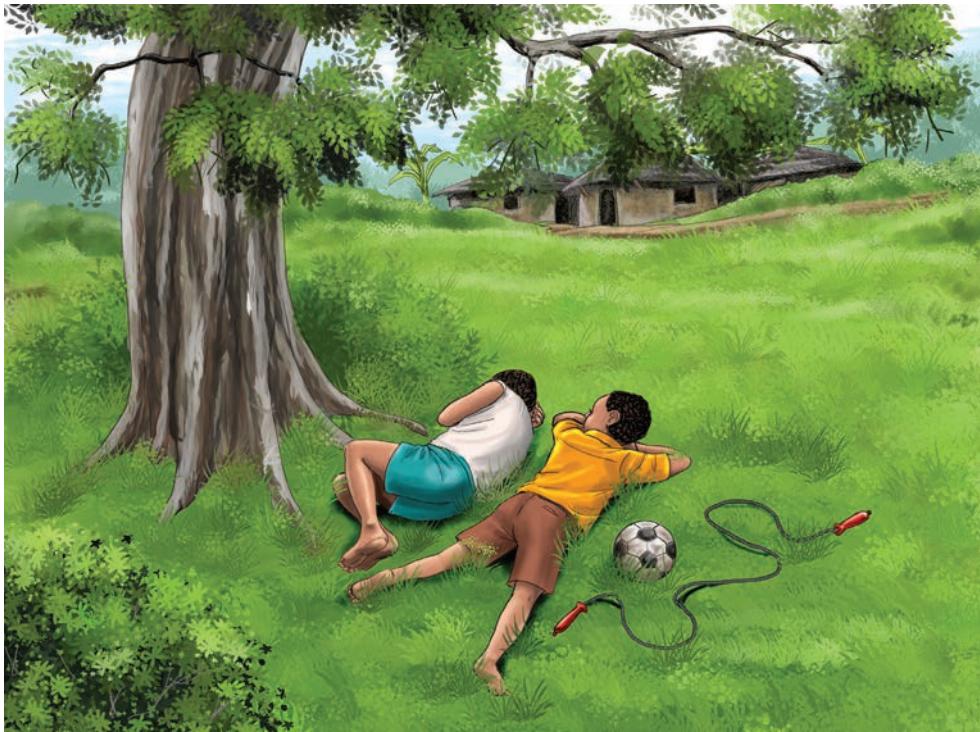
- Tunalala chini ya mti.

- Tunacheza karibu na nyumba.

- Ndege **wako** juu ya paa.

- Mipira **iko** kando ya njia.

Rafiki Kalulu

Soma silabi na maneno.

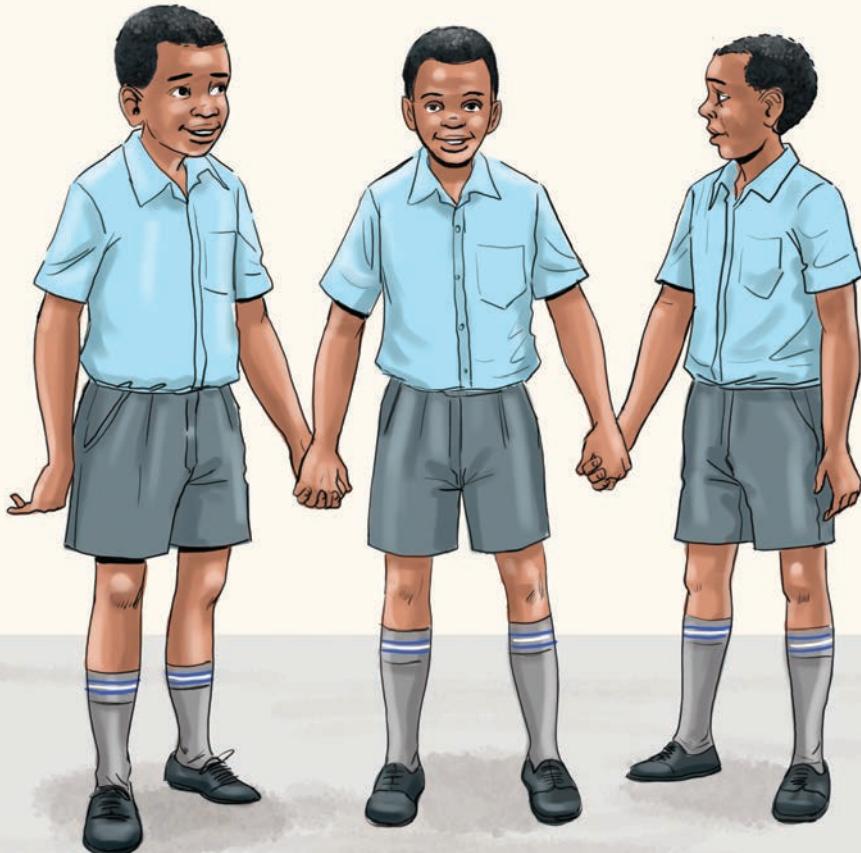
■ ma wa i dha	ma a ru fu	m jo mba
mawaiidha	maarufu	mjomba
vi ru si	kwa nza	u ki mwi
virusi	kwanza	ukimwi

Soma sehemu za neno na neno lote.

★ ku ji kinga	wa si ambukizwe	hu fundisha
kujikinga	wasiambukizwe	hufundisha
a me ji funza	a na ishi	hu saidia
amejifunza	anaishi	husaidia

Sarufi: Soma maneno haya.

◆ Umoja		Wingi
amejifunza	-	wamejifunza
amejikinga	-	wamejikinga
ameishi	-	wameishi
amesaidia	-	wamesaidia

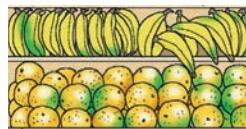

Hadithi ya Toili

Huyu ni Toili. Yuko katika darasa la kwanza. Toili anaishi na mjomba wake. Mjomba wake ni maarufu sana kijijini. Yeye husaidia wanakijiji kwa **mawaidha** ya **kujikinga** ili wasiambukizwe **virusi** vya UKIMWI na magonjwa mengine. Pia hufundisha watu jinsi ya kuishi na virusi vya UKIMWI. Toili amejifunza mambo mengi kutoka kwa mjomba wake.

Soma silabi na maneno.

■	vya ku la vyakula	tha ma ni thamani	cha ku la chakula
	mi ka te mikate	mbo ga mboga	ma tu nda matunda

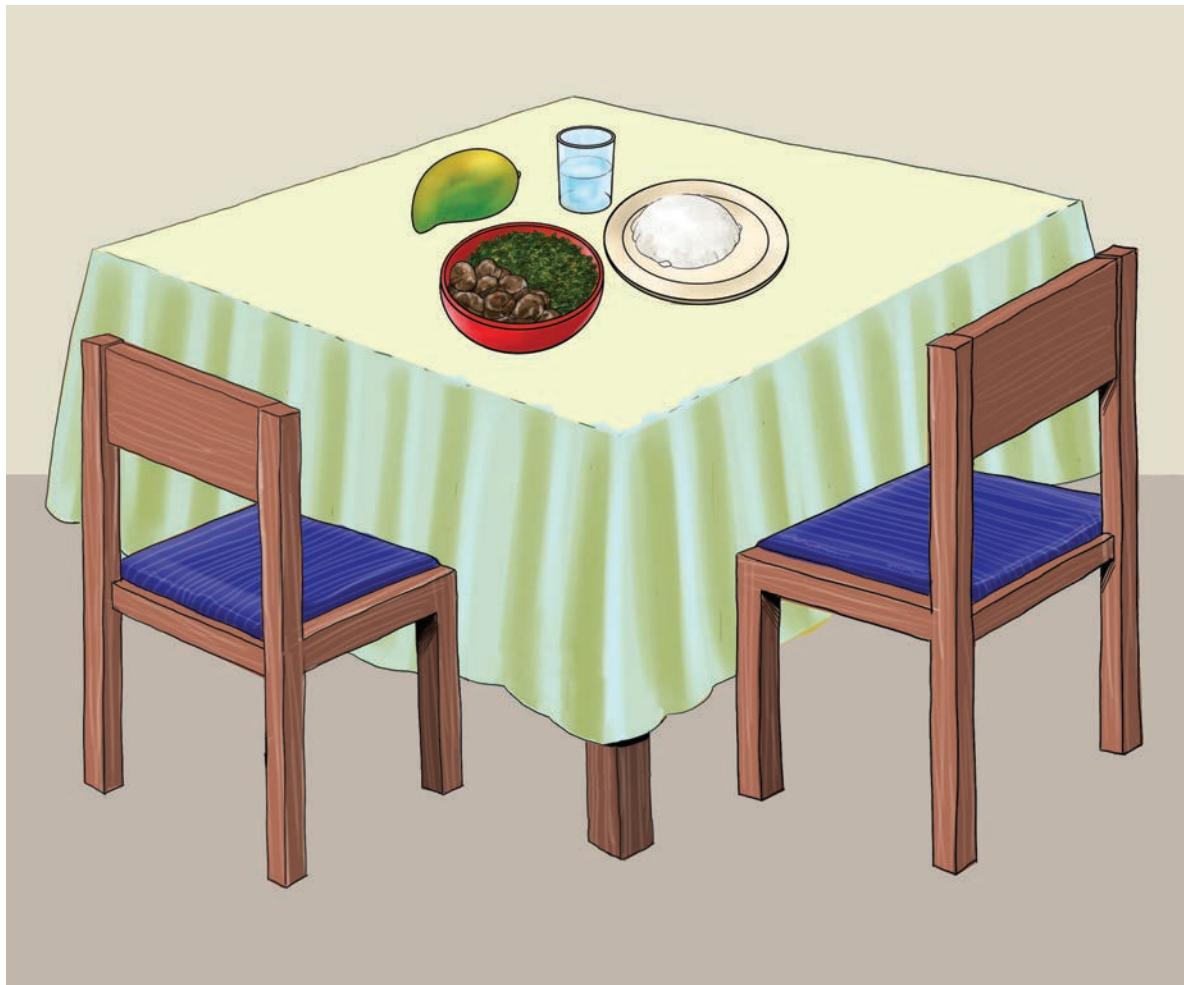

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	u ta shangaa utashangaa	na vi tamani navitamani
	hu ta kataa hutakataa	vy a tapakaa vyatapakaa

Sarufi: Soma maneno haya.

◆	Neno utashangaa utakataa utapewa utatamani	-	Kukanusha hutashangaa hutakataa hutapewa hutatamani
---	--	---	---

Lishe bora

Nina shairi jamani, ni fupi utashangaa
 La vyakula vya **thamani**, ukipewa hutakataa
 Vyote navitamani, naviona vyatapaka
Chakula sio utamu, sisitiza lishe bora

Lishe bora sio ghali, ni vyakula vya kawaida
 Vya mikate na ugali, na mboga zenyе faida
 Matunda kwa kila hali, **mafuta bila ziada**
Chakula sio utamu, sisitiza lishe bora

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **shuka**.

du	le	ni	ku
su	ri	ra	shu
fi	ki	si	ka

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Wakati uliopo

Athumani **anakula**.

Omboga **analalia**.

Kalulu **analala**.

Toili **anaishi**.

Wakati ujao

- Athumani **atakula**.

- Omboga **atalia**.

- Kalulu **atalala**.

- Toili **ataishi**.

Vyakula mbalimbali

Wiki ya 24: Siku ya 1 na 2 Ndege na Wanyama

Tamka sauti na silabi.

●	z i	s i	b a	p a
	zi	si	ba	pa

Soma silabi na maneno.

■	zi wa ni	ku m la	ki to we o
	ziwani	kumla	kitoweo
	ba ku li	ba ta	kwe li
	bakuli	bata	kweli

Soma sehemu za neno na neno lote.

▲	ku ku tembelea	a me nenepa
	kukutembelea	amenenepa
	a m tembelee	a ka mwa lika
	amtembelee	akamwalika

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Umoja		Wingi
Bata huyu ni mzuri.	-	Bata wale ni wazuri.
Dubu huyu ni mkali.	-	Dubu wale ni wazuri.
Kuku huyu ni mdogo.	-	Kuku wale ni wazuri.
Nyoka huyu ni mrefu.	-	Nyoka wale ni wazuri.

Dubu na Bata

Dubu alimuona bata barabarani. Akawaza, “Siku hizi bata **amenenepa** kuliko kuku!” Siku ya pili akakutana na bata ziwani. Dubu akamualika bata amtembelee. Lakini bata alielewa nia ya dubu ni kumla. Bata akasema, “Kwaa, kwaa, kwaa! Kukutembelea wewe ni kama kuweka **kitoweo** kwa bakuli lako.” Dubu akasema, “Kwa kweli, Leo bata umenikataa. Siku moja nitakupata.”

Tamka sauti na silabi.

●	t e	v e	w e	y e
	te	ve	we	ye

Soma silabi na maneno.

■	m bwa	ng'o mbe	nga mi a
	mbwa	ng'ombe	ngamia
	mbu zi	ngu ru we	si mba
	mbuzi	nguruwe	simba

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	wa li shangazwa	wa li ishi
	walishangazwa	waliishi
	ha ku wapa	wa li kuja
	hakuwapa	walikuja

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆	Mimi	Yeye
	Ninapenda paka. -	Anapenda paka.
	Ninataka bata. -	Anataka bata.
	Ninapenda dubu. -	Anapenda dubu.
	Ninafuga mbuzi. -	Anafuga mbuzi.

Wiki ya 24: Siku ya 3 na 4 Ndege na Wanyama

Siri ya Otonglo

Mzee Otonglo aliishi katika kijiji cha Mitimbili. Yeye alikuwa tajiri sana. Otonglo alikuwa **maarufu** kwa ufugaji wa wanyama. Katika **zizi** lake alifuga mbuzi, kondoo, na ngamia. Wanakijiji walishangazwa na Otonglo kwa sababu alifuga fisi na simba pia. Wanyama hawa waliishi pamoja kwa amani. Watu walikuja kutoka sehemu mbalimbali za nchi ili wajue siri yake. Otonglo hakuwapa **siri** hiyo.

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **ngamia**.

ka	ga	ta	nga
mbe	ng'o	pu	mi
nda	zi	mbu	a

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Umoja

Wingi

Wewe unamuona dubu. - Nyinyi mnawaona dubu.

Wewe unamuona kuku. - Nyinyi mnawaona kuku.

Wewe unamuona sungura. - Nyinyi mnawaona sungura.

Wewe unamuona fisi. - Nyinyi mnawaona fisi.

Umoja wa siafu

Tamka sauti na silabi.

a

wa

nywa

e

we

nywe

Soma silabi na maneno.

m si cha na

msichana

m cha fu

mchafu

ku du mi sha

kudumisha

nywe le

nywele

ku cha na

kuchana

ku su gu a

kusugua

Soma sehemu za neno na neno lote.

ha ku penda

hakupenda

ku m penda

kumpenda

wa ka m toroka

wakamtoroka

a ka furahi

akafurahi

Soma maneno haya.

Neno

safi

-

Kinyume

chafu

enda

-

rudi

juu

-

chini

kubwa

-

ndogo

lia

-

cheka

Msichana mchafu

Kando ya mto Mara, paliishi msichana aliyekuwa mchafu sana. Hakupenda kuoga, **kusugua meno** wala **kuchana nywele** zake. Kucha na nguo zake zilikuwa chafu sana. Siku moja, akaanza kujikuna kwa sababu ya chawa na uchafu. Wazazi wake, ndugu na marafiki wakamtoroka. Akabaki peke yake. Ndipo akaamua kuoga, kusugua meno, kuchana nywele na **kukata kucha** zake. Jamii na marafiki wakarudi na kumpenda tena. Msichana akafurahi sana na kuahidi kudumisha usafi.

Tamka sauti na silabi.

●

i

i

a

a

wi

wi

wa

wa

kwi

mwi

chwa

mwa

Soma silabi na maneno.

■

u so ni

usoni

ki chwa ni

kichwani

mwi sho we

mwishowe

kwa pa ni

kwapani

ma go ti ni

magotini

mi guu ni

miguuni

Soma sehemu za neno na neno lote.

★

wa ka tu uma

wakatuumma

tu me lala

tumelala

wa ka toteka

wakatoweka

tu li kuwa

tulikuwa

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆

Savida **alichafua** rinda.

- Savida **alisafisha** rinda.

Mkoji **alianika** nguo.

- Mkoji **alianua** nguo.

Flora **alitega** mtego.

- Flora **alitegua** mtego.

Malenya **alipanga** vyombo. - Malenya **alipangua** vyombo.

Siafu

Siku moja, siafu walikuja kwetu. Sote tulikuwa tumelala.
Siafu wakatuma kila mahali hadi miili yetu **ikafura**.
Walituma usoni na kichwani. Pia wakatuma mabegani,
kwapani, mikononi na magotini. Mwishowe wakatuma
miguuni hata nyayoni. Jamii nzima ikalia kwa uchungu.
Tulikuwa na maumivu kwa sababu ya kuumwa na siafu.
Ilipofika asubuhi, siafu wote **wakatoweza**.

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **siafu**.

m	si	cha	mu
ngu	fu	na	le
a	o	wa	te

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Umoja

Tunafurahi sana.

Tunaweza kusoma.

Tunatafuta nyota.

Wingi

Wanafurahi sana.

Wanaweza kusoma.

Wanatafuta nyota.

Mafumbo ya maumbo

Tamka sauti na silabi.

●	u	i
	vu	vi
	mvu	mvi

Soma silabi na maneno.

■	u pi nde upinde	m vu a mvua	nye ku ndu nyekundu
	ma chu ngwa machungwa	ma nja no manjano	sa ma wa ti samawati

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	tu ka unda tukaunda	tu ka shindana tukashindana
	tu li po kuwa tulipokuwa	ki ka shinda kikashinda

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja	Wingi
Rangi yangu ni nyekundu.	- Rangi zetu ni nyekundu.
Sare yangu ni nyeupe.	- Sare zetu ni nyeupe.
Sketi yangu ni nyeusi.	- Sketi zetu ni nyeusi.
Kaptula yangu ni hudhurungi.	- Kaptula zetu ni hudhurungi.

Upinde wa mvua

Jana tulipokuwa shuleni kulinyesha mvua ya rasharasha. Mara tukaona **upinde wa mvua** angani. Upinde ulikuwa na rangi nzuri za kupendeza. Kwa kawaida, upinde wa mvua una rangi saba. Mimi na rafiki zangu tukashindana kutaja rangi za upinde wa mvua. Tukaunda makundi mawili. Ndipo tukataja rangi hizo kwa haraka. Kikundi changu kikataja rangi tano: nyekundu, **machungwa**, **manjano**, kijani kibichi, na samawati. Kikundi changu kikashinda.

Tamka sauti na silabi.

●	ng u	ng a	ng o	ng e
	ngu	nga	ngo	nge

Soma silabi na maneno.

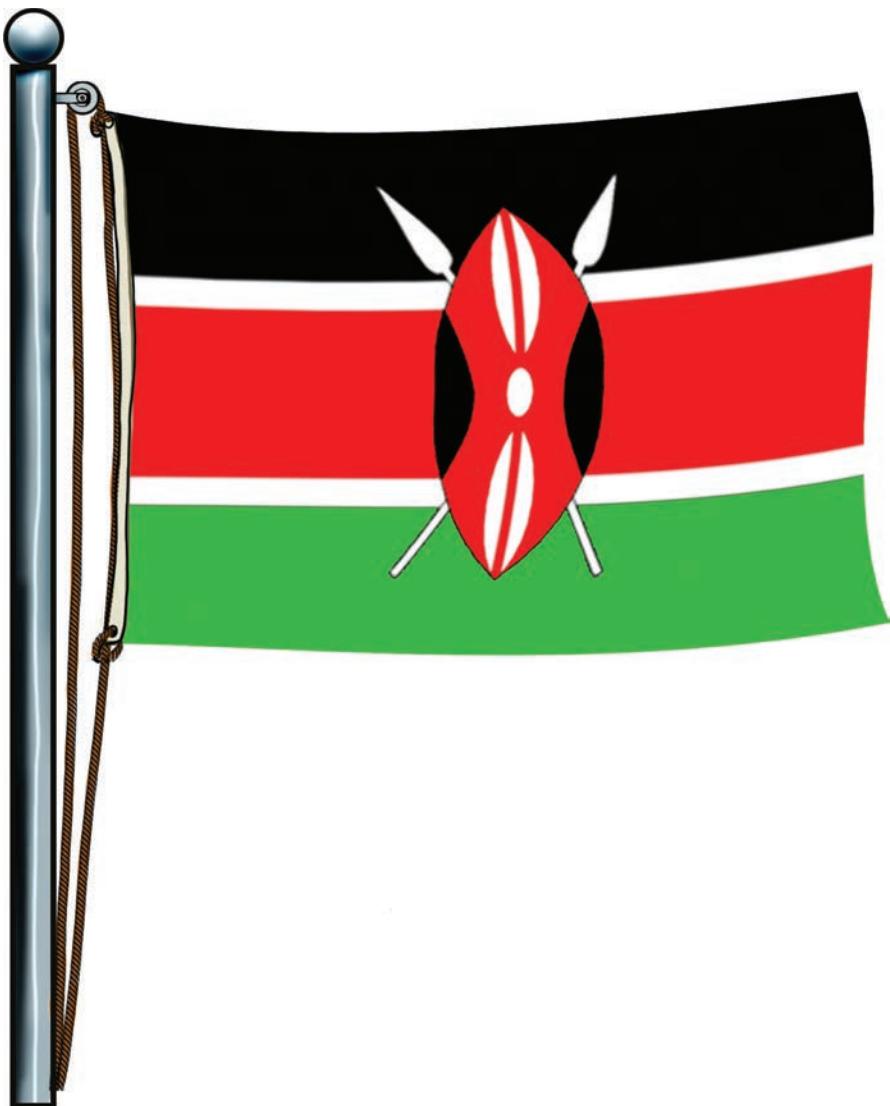
■	be nde ra	hi s to ri a	nye u si
	bendera	historia	nyeusí
	u ku mbu sho	ma e nde le o	n chi
	ukumbusho	maendeleo	nchi

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	hu tu kumbusha	tu ki pigania
	hutukumbusha	tukipigania
	i li yo mwagika	wa lio pigania
	iliyomwagika	waliopigania

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆	Umoja	Wingi
	Rangi hii ni nyekundu.	— Rangi hizi ni nyekundu.
	Nguo hii ni nyeupe.	— Nguo hizi ni nyeupe.
	Ngao hii ni nyeusi.	— Ngao hizi ni nyeusi.
	Ngazi hii ni nyeusi.	— Ngazi hizi ni nyeusi.

Rangi za bendera yetu

Bendera yetu ni ukumbusho wa historia yetu. Rangi nyeusi kama ngozi yetu hutukumbusha mashujaa wetu waliopigania **uhuru**. Nyekundu hutukumbusha damu iliyomwagika wakati tukipigania uhuru wetu. Rangi ya kijani kibichi ni **ukumbusho** wa uzuri wa nchi yetu. Nyeupe ni ya amani. Amani ambayo hutufanya tuishi pamoja. Hii ndiyo nguvu, **ngao**, nguzo na ngazi ya maendeleo.

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **nyeupe**.

ja	ku	su	nja
ni	nye	si	no
ma	ndu	ki	pe

Sarufi: Soma maneno haya.

Neno Kinyume

mkarimu	-	mchoyo
mzuri	-	mbaya
mrefu	-	mfupi
mkubwa	-	mdogo
mnene	-	mwembamba

Vitendawili

1. Nyumba yangu ni kubwa lakini mlango mdogo.
2. Mama nieleke.
3. Nawaka nateketea.
4. Tik tak tik tak.
5. Nikimpiga mwanangu watu huchenza.
6. Bubu mwenye maneno mengi.
7. Popote niendapo hunifuata.
8. Akija kila mtu analia.
9. Kipo lakini sikioni.
10. Wazungu wawili wamesimama mlangoni.
11. Nyumba yangu haina taa.
12. Bak bandika bak bandua.

kifo	chupa	kitabu	ngoma	nyayo	kitanda	kivuli
mshumaa	kaburi	mate	saa	makamasi	kisogo	bunduki

Tamka silabi.

●	a	i	a	i
	ha	si	wa	pi
	mha	msi	njwa	spi

Soma silabi na maneno.

■	mu u gu zi	wa ki li	ma ju mba
	muuguzi	wakili	majumba
	m ha ndi si	mwa li mu	re di o ni
	mhandisi	mwalimu	redioni

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	hu fundisha	a nge penda
	hufundisha	angependa
	hu hudumia	a tangaze
	huhudumia	atangaze

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Sentensi	Kukanusha
Mwalimu atafundisha .	- Mwalimu hatafundisha
Eda atapenda embe.	- Eda hatapenda
Mwanahabari atangaza .	- Mwanahabari hatatangaza .
Mgonjwa atahudumiwa .	- Mgonjwa hatahudumiwa .

Jamii ya Eda na kazi zao

Baba ya Eda ni mwalimu. Yeye hufundisha watoto wa shule ya msingi. Kaka yake ni muuguzi. Yeye huhudumia wagonjwa hospitalini. Mama yake ni **mhandisi**. Yeye hujenga barabara na majumba makubwa. Dada yake ni **wakili**. Eda angependa kuwa mwanahabari ili atangaze redioni na kwenye **runinga**. Wewe ungependa kuwa nini baada ya masomo yako?

Tamka sauti na silabi.

●	a	a	a	a
	za	ja	wa	ta
	nza	nja	kwa	kta

Tamka silabi na maneno.

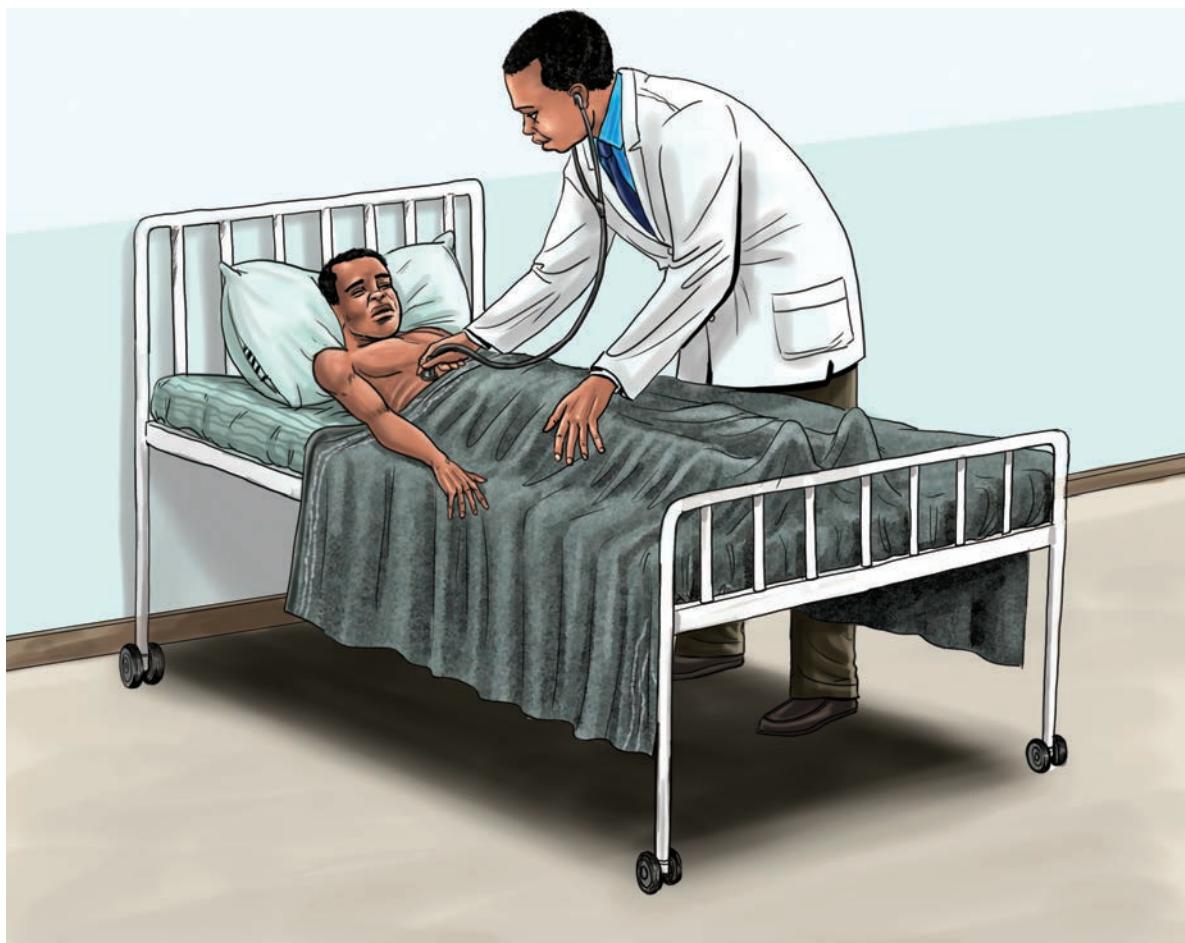
■	nje ma	kwa nza	u da k ta ri
	njema	kwanza	udaktari
	la zi ma	mwa shi	O g le
	lazima	mwashi	Ogle

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	ni nge penda	ni ta saidia
	ningependa	nitasaidia
	ni fundishe	ni fanikiwe
	nifundishe	nifanikiwe

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja	Wingi
Yule ni mwānamuziki .	- Wale ni wānamuziki .
Yule ni mwānahabari .	- Wale ni wānahabari .
Yule ni mwashi .	- Wale ni wāashi .
Yule ni mwālimu .	- Wale ni wālimu .

Kazi nizipendazo

Mimi ni Ogle. Niko darasa la kwanza. Nikimaliza masomo ningependa kufanya kazi mbalimbali. Ningependa kuwa Mwalimu ili nifundishe watoto kusoma, kuandika na tabia njema. Ama **mwashi**, nijenge majumba ya **kifahari**. Udaktari pia ni kazi nzuri. Nitasaki wagonjwa kupata **nafuu**. Ninajua kuwa, ili nifanikiwe katika kazi yoyote ni lazima nisome kwa bidii.

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **fundi**.

ndi	to	mu	o
mwa	li	na	ndi
fu	nzi	shi	wa

Sarufi: Soma sentensi hizi.

Umoja

Ninaenda sokoni.

Ninaenda barabarani.

Ninaenda nyumbani.

Ninaenda shulenii.

Ninaenda dukani.

Wingi

- Tunaenda sokoni.

- Tunaenda barabarani.

- Tunaenda nyumbani.

- Tunaenda shulenii.

- Tunaenda dukani.

Mafumbo ya Wanyama

1. Kuku kumi waliangalia mwewe angani. Ni macho mangapi yalimuona mwewe? (**Macho kumi, kuku huangalia kutumia jicho moja**).
2. Ndege kumi walitua kwenye mti. Ukirusha jiwe moja ni wangapi watabaki? (**Wote watatoroka**).
3. Mabaharia watano walizama majini. Walipotoka vichwa vyao havikulowa maji. Je, ni kwa sababu gani? (**Mabaharia walikuwa na vipara**).
4. Mwenye kuzaa hana miguu, mwenye kuzaliwa ana miguu. (**Yai na vifaranga**).

Soma silabi na maneno.

■	vi pe pe o vipepeo	ku ngu ni kunguni	pa nzi panzi
	chu ngu chungu	m chwa mchwa	nzi ge nzige

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	mbali mbali mbalimbali	wa karibia wakaribia
	a li ye umba aliyeumba	ku haribia kuharibia

Sarufi: Soma maneno haya.

◆	Neno		Kinyume
	wanene	-	wembamba
	wakubwa	-	wadogo
	kasi	-	polepole
	ugumu	-	urahisi
	uchungu	-	utamu
	mwerevu	-	mjinga

Wadudu

Shairi nina **kariri**, la wadudu mbalimbali
Wabaya nao wazuri, la nyuki wenye asali
Vipepeo wa rangi nzuri, na chungu kila mahali
Wadudu nao viumbe, ni Mungu aliyeumba

Wengine wakaribia, kwa uchafu ulo ndani
Mende na panzi pia, chawa nao kunguni
Mchwa kuharibia, **panzi na nzige** shambani
Wadudu nao viumbe, ni Mungu aliyeumba

Soma silabi na maneno.

wa du du	ka dhaa	ma fu pi
wadudu	kadhaa	mafupi
ma ba wa	hu fa ri ki	ma ya i
mabawa	hufariki	mayai

Nyigu

Panzi

Mende

Nzi

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	wa na pendeza	hu penda
	wanapendeza	hupenda
	hu patikana	hu fariki
	hupatikana	hufariki

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Sentensi

Kipepeo *anapendeza*.

-

Kukanusha

Panzi *anataqa mayai*.

-

Panzi hataqi mayai.

Kununi *anafariki*.

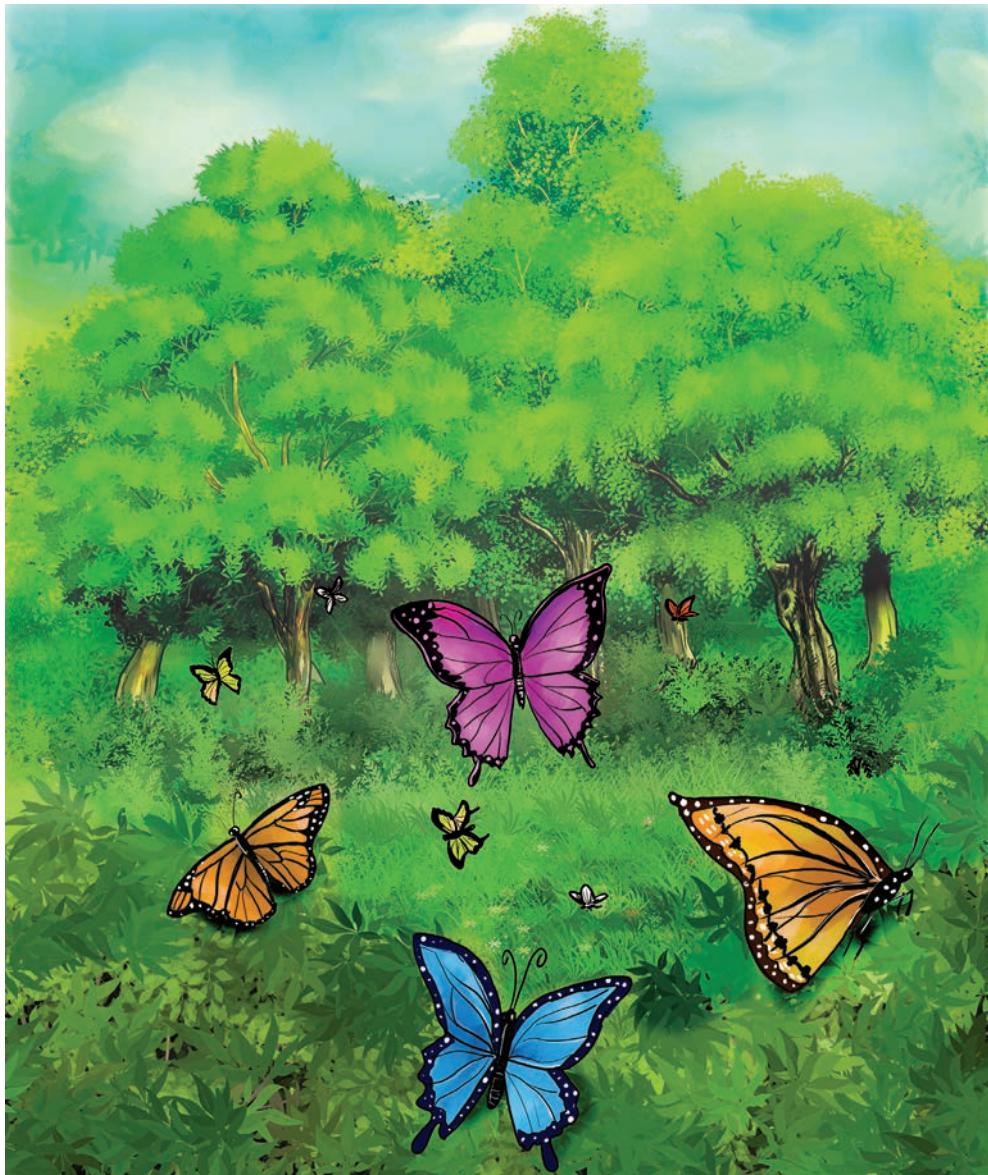
-

Kunquni hafariki.

Nyuki *anapatikana*.

-

Nyuki hapatikani.

Vipepeo

Vipepeo ni aina ya wadudu ambao wanapendeza sana. Hii ni kwa sababu ya rangi kwenye **mabawa** yao. Maisha ya wadudu hawa huwa ni mafupi sana. Wao huishi kwa wiki kadhaa tu. Kwa kawaida vipepeo wa kike **hutaga mayai**, halafu **hufariki**. Je wajua kwa nini vipepeo hupenda maua? Chakula cha kipepeo hupatikana kwenye maji ya maua.

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **mbu**.

wa	vi	pa	fu
pe	o	nzi	m
cha	ge	nza	bu

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Wakati uliopo

- Kiwavi **anataga**.
- Kipepeo **anavuka**.
- Siafu **anatoroka**.
- Mende **analala**.

Wakati ujaو

- Kiwavi **atataga**.
- Kipepeo **atavuka**.
- Siafu **atatoroka**.
- Mende **atalala**.

Hadithi ya Nzi

Soma silabi na maneno.

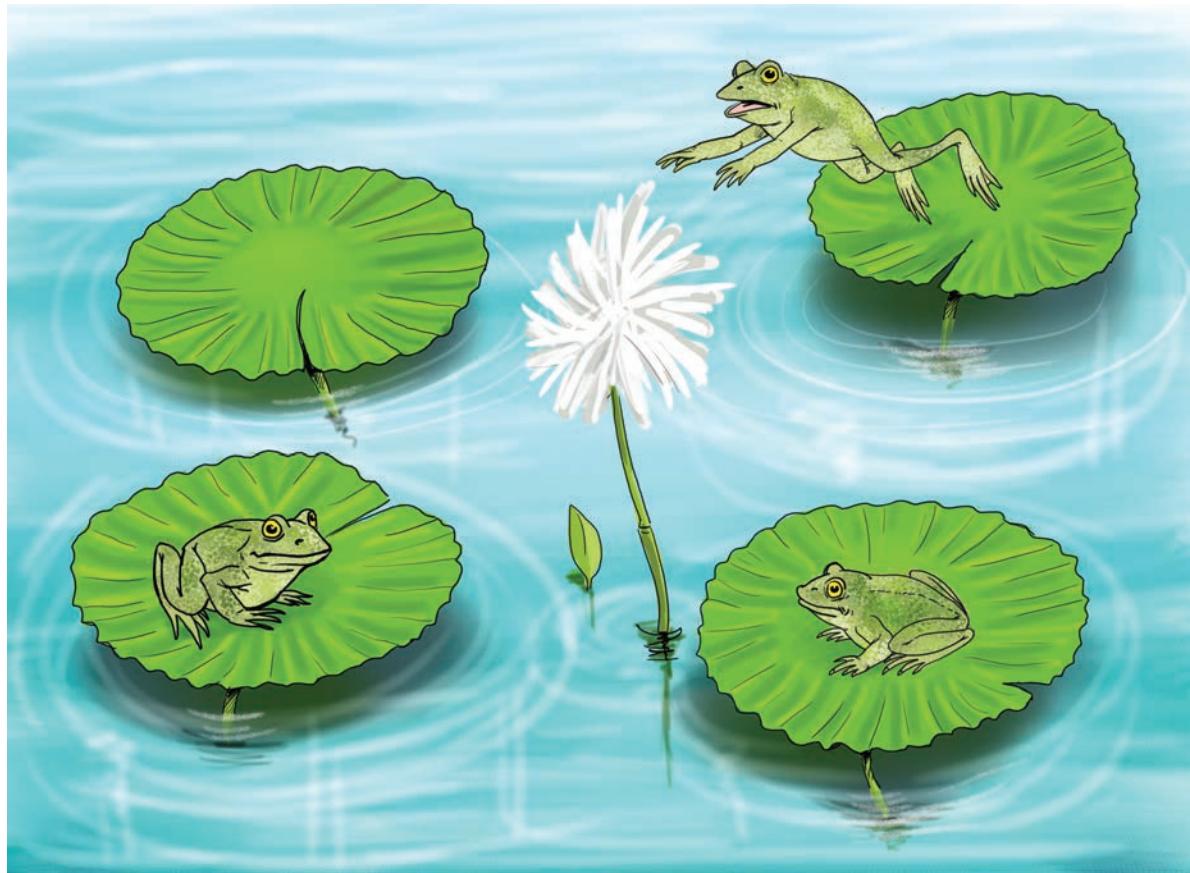
■	vi pa wa	ma ba di li ko	vyu ra
	vipawa	mabadiliko	vyura
	ku ta bi ri	ki a nga zi	m vu a
	kutabiri	kiangazi	mvua
	he wa	u pe po	hu hi si
	hewa	upepo	huhisi

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	hu ongezeka	u ta wa sika
	huongezeka	utawasikia
	ha wa onekani	wa ki imba
	hawaonekani	wakiimba

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Sentensi	Kinyume
Watoto wanaonekana leo.	- Watoto hawaonekani leo.
Walimu wanaongezeka .	- Walimu hawaongezeki .
Wavulana wanaimba vizuri.	- Wavulana hawaimbi vizuri.
Wasichana wanasikia .	- Wasichana hawasikii .

Utabiri wa hali ya hewa: Sehemu ya kwanza

Wanyama na wadudu wana **vipawa** vya **kutabiri** hali ya hewa. Wao huhisi mabadiliko ya hewa kama vile joto na upemo.

Vyura hawaonekani kwa urahisi wakati wa **kiangazi**. Wakati wa mvua, wadudu huwa wengi sana. Vyura nao huongezeka na kula wadudu hao. Ndio maana utawasikia vyura wakiimba kabla ya mvua kunyesha.

Soma silabi na maneno.

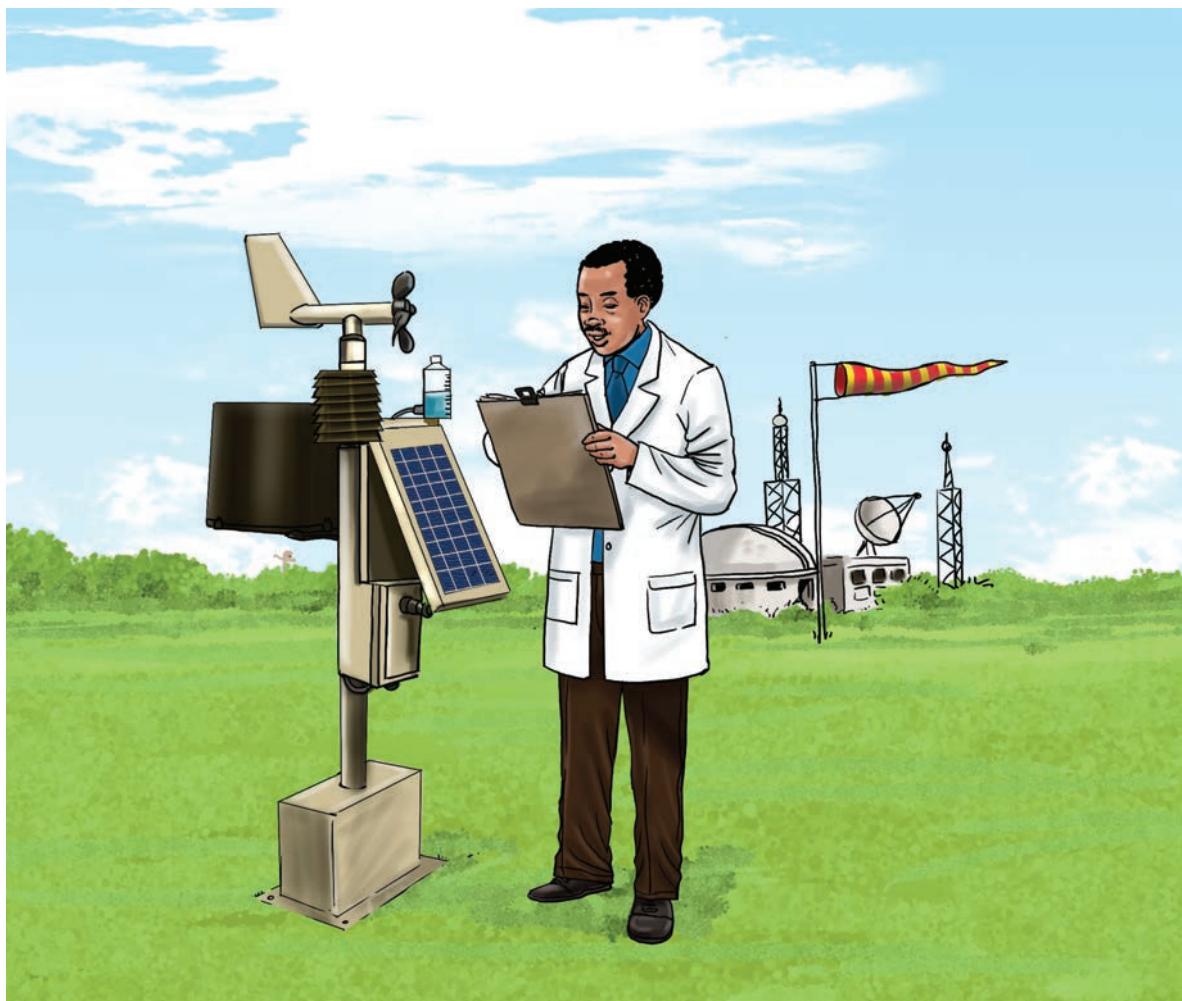
■	ba a dhi baadhi	ki wa ngo kiwango	ku twa kutwa
	u ta a la mu utaalamu	m cha na mchana	nzi ge nzige

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	ku tembelea kutembelea	i me karibia imekaribia
	wa me ji ficha wamejificha	wa me somea wamesomea

Sarufi: Soma maneno haya.

◆	Neno	-	Kinyume
	mchana	-	usiku
	bəridi	-	joto
	funga	-	fungua
	nzito	-	nyepesi
	rahisi	-	ngumu
	vaa	-	vua

Utabiri wa hali ya hewa: Sehemu ya pili

Kwa kawaida, wadudu kama vile vipepeo hupenda kutembelea maua **mchana kutwa**. Mara tu unapoona wamejificha upande wa chini wa majani, mvua huwa imekaribia. Je, wajua kwamba nzige nao huimba sana wakati wa kiangazi?

Nchi yetu ina watu ambao wamesomea **utaalamu** wa kutabiri hali ya hewa. Wao wana ujuzi wa kupima **kiwango** cha mvua na joto. Wataalamu hawa huitwa watabiri wa hali ya hewa.

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **upepo**.

ju	vu	pe	u	to	wa
m	jo	a	po	pa	he

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Umoja

Mdudu utamsikia.

-

Wingi

Wadudu mtawasikia.

Mdudu unamsikia.

-

Wadudu mnawasikia.

Mdudu ulimsikia.

-

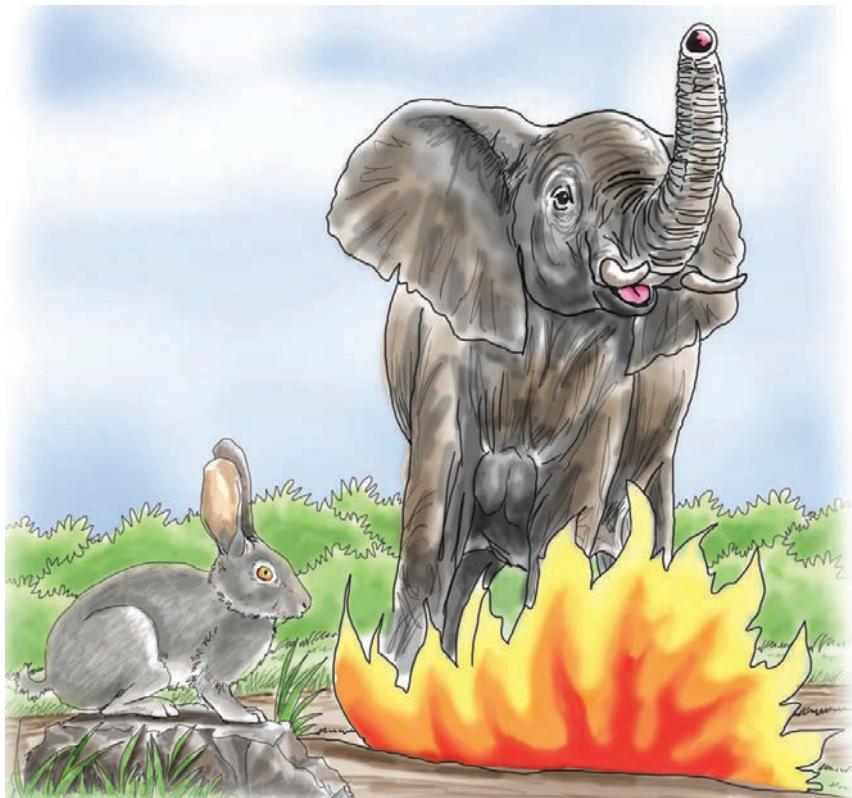
Wadudu mliwasikia.

Mdudu umemsikia.

-

Wadudu mmewasikia.

Ndovu na Sungura

Wiki ya 30: Siku ya 1 na 2 Ndege na Wanyama

Soma silabi na maneno.

m ku li ma	ngu ru we	ma zi wa
mkulima	nguruwe	maziwa
ng'o mbe	Na li a ka	a su bu hi
ng'ombe	Naliaka	asubuhi

Soma sehemu za neno na neno lote.

★ wa li o nona	ku wa patia
walionona	kuwapatia
a li furahi	wa li endelea
alifurahi	waliendelea

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆ Umoja	Wingi
Ng'ombe aliyenona .	- Ng'ombe walionona .
Nguruwe aliyenona .	- Nguruwe walionona .
Kuku aliyenona .	- Kuku walionona .
Ng'ombe aliyekonda .	- Ng'ombe waliokonda .

Mifugo ya Naliaka: Sehemu ya kwanza

Naliaka alikuwa **mkulima hodari** sana. Alifuga ng'ombe, kuku na nguruwe walionona sana. Kila asubuhi Naliaka alisema, "Kuku mweusi **nitagie** mayai ili nipate **kiamsha kinywa**." Kila mara kuku mweusi alitaga mayai madogo na matamu. Ng'ombe naye alitoa maziwa ya kupikia chai. Naliaka alifurahi na kuwapatia kuku na ng'ombe chakula kingi zaidi. Wote waliendelea kukua vizuri.

Wiki ya 30: Siku ya 3 na 4 Ndege na Wanyama

Soma silabi na maneno.

■	gha la ni ghalani	mwe u si mweusi
	so se ji soseji	ni u a we niuawe
	m ku ta no mkutano	dha ti dhati

Soma sehemu za neno na neno lote.

★	wa li kuwa walikuwa	ni me anza nimeanza
	a ka lalamika akalalamika	a ka fikiria akafikiria

Sarufi: Soma sentensi hizi.

◆	Umoja	Wingi
	Mimi ninazeeka . -	Sisi tunazeeka .
	Mimi ninachoka . -	Sisi tunachoka .
	Mimi ninawaza . -	Sisi tunawaza .
	Mimi ninasema . -	Sisi tunasema .

Mifugo ya Naliaka: Sehemu ya pili

Kuku mweusi na baba nguruwe walikuwa marafiki wa **dhati**. Siku moja wakawa na mkutano **ghalani** karibu na shimo la taka. Kuku mweusi akalalamika, “Mimi nimeanza kuzeeka. Nimechoka kutaga mayai kila siku. Mbona wewe hutoi hata angalau **soseji** moja kwa Naliaka?”

Baba Nguruwe akafikiria kisha akasema kwa huzuni, “Rafiki yangu, kwako wewe kutaga yai ni rahisi sana. Ili mimi nitoe soseji ni lazima niuawe.”

Tumia silabi katika jedwali kuunda maneno. Kwa mfano: **chura**.

si	chu	ga	vu	ra
ndo	nya	ngu	ti	ku
twi	su	i	swa	mba

Sarufi: Soma sentensi hizi.

● Sentensi

Kukanusha

Twiga **akawaza** sana. - Twiga **hakuwaza** sana.

Sungura **akaanza** kutamka. - Sungura **hakuanza** kutamka.

Simba **akalalamika** sana. - Simba **hakulalamika** sana.

Kuku **akataga** mayai. - Kuku **hakutaga** mayai.

Mfalme Simba na Sungura

